

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^E JAARGANG

WOENSDAG 25 SEPTEMBER 1935

No. 1030

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.— Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Biz.
ECONOMISCHE SAMENWERKING TUSSEN NEDERLAND EN DE NEDERLANDSCHE OVERZEESCHE GEWESTEN door Mr. D. J. Hulshoff Pol.	830
Een jaar ordening in de Nederlandsche meelindustrie door Dr. B. Ammerlaan.	832
De nieuwste Amerikaansche wetgeving door Mr. E. H. von Baumhauer.	833
De markt van voedergranen door A. P. Schilthuis.	835
De Rijksmiddelen over Augustus 1935.	836
AANTEKENINGEN:	
Economische politiek in België in de depressie.	837
De 13de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.	838
De zichtbare suikervoorraden in de wereld.	838
INGEZONDEN STUKKEN:	
Herstel van het crediet der hypotheekbanken door J. J. Korndorffer.	838
De nood der binnenscheepvaart door J. P. B. Tissot van Patot met Naschrift door Mr. W. C. Mees.	840
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Flad—Berghold—Fabricius: Das neue Devisenrecht.	842
ONTVANGEN BOEKEN.	843
MAANDOIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen.	843
Productie der Steenkolen, Bruinkolen- en Zoutmijnen.	844
STATISTIEKEN. .... 845—848	
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

24 SEPTEMBER 1935.

Nog steeds is het op onze geldmarkt afwachten, wat het resultaat zal zijn van de gedachtenwisseling, die nu eerstdaags in ons Parlement zal plaats hebben. De troonrede gaf ook nog niet de zoozeer begeerde nadere aanwijzingen. Daarenboven vermeerderden de dreigende internationale verwickelingen er de onrust op niet geringe wijze. De omzetten op de disconto-markt waren dan ook maar gering en het weinig wat er nog afgedaan werd geschiedde op ongeveer de officieele rente. De prolongatienoteering, die de laatste dagen enkele malen geforceerd werd vastgesteld, steeg tot 6½ pCt. Call 5½ pCt.; cerder iets ruimer.

* * *

De gisteren gehouden inschrijving op schatkistpapier had het volgende resultaat:

	(In millioenen Guldens.)		prijs	rendem.
	ingeschr.	toegew.		
3-maands.	22.4	22.19	985.79	ca. 5½ pCt.
6- " " " " " "	2.—	2.—	971.90	ca. 5½ " "
1-jaars.	8.46	7.43	990.26	ca. 5¼ " "
3- " " " " " "	1.68	1.68	979.01	ca. 4¾ " "
5- " " " " " "	2.4	0.8	980	ca. 4 ⁹ / ₃₂ " "

Er was in totaal f 35 millioen gevraagd, waartegenover f 44 millioen afloopen.

Op de wisselmarkt wil het ook nog maar niet vloten. Dooreengenomen zou men tot het resultaat komen, dat de positie van den Gulden eenigszins verbeterd is, doch er behoef maar weinig te gebeuren om de schaal weder te doen omslaan. Gisteren sloten Dollars bijv. weder op ca. 1.48½, nadat de koers tot op 1.47½ was teruggelopen. Ponden, die sterk beïnvloed worden door den loop der politieke gebeurtenissen, gingen tot 7.25 terug; tenslotte kwamen zij met de prijsverbetering van den Dollar op 7.27¼. \$/£ noteerden circa 4.92.

Fransche Francs zijn tot 9.72½ ingezakt, maar verbeterden gisteren tot 9.75¼.

Belga's veranderden uiteindelijk bijna niet: 25.02. Zwitsersche Francs liepen tot 48.08 terug. Lires 12.05. De koers van de vrije Marken kwam tenslotte op 59.45. Aangeboden lagen Registermarken. Zeer gezocht waren Argentijnsche Pesos, die tot boven de 41 stegen. Canadeesche Dollars zeer aangeboden, daalden ca. 1¼ pCt. onder den Amerikaanschen koers.

Op de termijnmarkt valt een kleine teruggang in het agio van de Ponden en Dollars waar te nemen. Een- en drie-maands Ponden noteerden tenslotte nog 9 resp. 21 p. boven kassa, Dollars 1¼ resp. 4¼ p. er boven. Ook voor de overige deviezen valt een kleine daling te constateeren.

Op de goudmarkt zijn, zooals bij een betere beoordeeling van den Gulden te verwachten is, de prijzen teruggelopen. Baren noteerden tenslotte f 1.654, nadat de prijs eerst nog tot f 1.652 was teruggedaan. De omzetten waren niet groot. Gouden munten zijn lager; Eagles 2.51, Sovereigns 12.32½ en Gouden Tientjes 10.37. Voor munten blijft echter geregeld goede vraag bestaan, ook voor buitenlandse rekening. Marken bankpapier aangeboden op 42.50.

ECONOMISCHE SAMENWERKING TUSSEN NEDERLAND EN DE NEDERLANDSCHE OVERZEESCHE GEWESTEN.

Door de inwerkingtreding van de Nederlandsche Tariefwet van 1862 en de Indische Tariefwet van 1872 werd onderscheidenlijk in Nederland en in Nederlandsch-Indië het regime van bevoorrechtiging in de handelspolitiek tusschen moederland en overzeesch gewest geheel verlaten. Sindsdien stonden beide gebiedsdeelen op handelspolitiek gebied als geheel vreemde staten ten opzichte van elkander.

Deze volkomen economische vervreemding is toen gedurende langen tijd een traditie geweest, welke nauwelijks werd aangevochten. Nog in 1929 kon het toenmalig Kamerlid, de heer H. Colijn, oud-Minister van Financiën, in de Indische Gids zonder gevaar van eenige tegenspraak schrijven, dat differentieele rechten voor ons Nederlanders onraadzaam waren te achten. „Nederland”, zoo gaf deze schrijver te kennen, „dient zijn leiding van de Indische handelspolitiek zóó op te vatten, dat elke mandataris van de sinds Versailles te voorschijn gekomen mandaatgebieden, een voorbeeld kan nemen aan wat Nederland in zijn eigen koloniën — waar het soevereine rechten uitoefent — verricht.”

De economische scheiding ging gepaard met financiële zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië, sinds dit overzeesch gewest in 1912 bij een wijziging der Indische comptabiliteitswet civiele rechtspersoonlijkheid verkreeg. Sindsdien vormden Nederland en Ned.-Indië derhalve in economisch en financieel opzicht geheel los van elkander staande eenheden.

Met de crisis begon echter in deze verhouding een kentering te komen. Allereerst bleek het noodzakelijk, dat Indië door Nederland financieel geholpen werd. Doch deze financiële hulp leidde voorloopig nog niet tot verdere consequenties; van toenadering op handelspolitiek gebied was geen sprake, en het is tenslotte wel een merkwaardige speling van het lot geweest, dat de heer Colijn, die in 1929 — zooals verreweg de meesten in Nederland en Nederlandsch-Indië — geheel afwijzend stond ten opzichte van de toenaderingsgedachte, met zijn in Mei 1933 opgetreden Ministerie de handelspolitieke samenwerking tusschen beide gebiedsdeelen inluidde.

Wij zullen thans in het kort resumeeren, welke maatregelen tot toenadering in financieel en handelspolitiek opzicht gedurende de crisis in Nederland en in Nederlandsch-Indië zijn genomen.

Maatregelen in Nederland ten behoeve van Nederlandsch-Indië.

1. *Credietverleening op korten termijn.* Ondanks vergaande bezuinigingen en sterke belastingverhoogingen is de Indische Regeering er tot dusver niet in kunnen slagen de tekorten op de landsbegrootingen geheel weg te werken. Het is het Moederland, dat door voorschotten op korten termijn deze na-deelige saldi voorloopig heeft gedekt. Dat het hierbij om zeer groote bedragen gaat, blijkt uit een door den Directeur van Economische Zaken, Mr. G. H. C. Hart, in de vergadering van het College van Gedelegeerden van den Volksraad van 29 December 1934 gehouden redevoering, volgens welke de financiering van de Indische vlottende schuld een voorschot beteekent van f 130 miljoen, waarvoor slechts de minimale rente van 1½ pCt. moet worden betaald.

2. *Credietverleening op langen termijn.* Tengevolge van den crisistoestand kan Nederlandsch-Indië niet meer zelfstandig nieuwe leeningen op langen termijn uitgeven of bestaande leeningen converteren. Daarom verleent het Moederland hulp door de aflossing en rentebetaling van nieuwe Indische en geconverteerde Indische leeningen te garanderen, dan wel uit de opbrengst van eigen leeningen een deel aan Nederlandsch-Indië tijdelijk uit te keeren. Ook hiermede zijn zeer belangrijke bedragen gemoeid. Volgens door den heer Hart in de vorengenoemde zitting van

het College van Gedelegeerden verstrekte inlichtingen heeft Nederland zich voor Nederlandsch-Indische leeningen garant gesteld tot een totale som van f 941 miljoen, terwijl Nederland aan Nederlandsch-Indië aandeelen heeft afgestaan in Nederlandsche leeningen tot een bedrag van f 135 miljoen.

3. *Sluiting van handelsverdragen.* Tot voor enkele jaren sloot Nederland tezamen met zijn overzeesche gewesten handelsverdragen, welke voornamelijk de toekenning van meestbegunstiging inhielden. Hierbij hadden laatzbedoelde gewesten geen behoefte aan eenigerlei hulp van het Moederland. Toen echter, vooral sinds het optreden van het kabinet-Colijn in Mei 1933, Nederland stelselmatig reciprociteitsverdragen ging sluiten, was steunverleening van het Rijk in Europa onvermijdelijk geworden. Deze hulp gold in het bijzonder de toekenning door het Koninkrijk der Nederlanden en door het betrokken vreemde land van invoercontingenten. Immers Nederland had van ouds een passieve handelsbalans, Nederlandsch-Indië een actieve, zoodat het Moederland bij het onderhandelen over contingenten in een veel sterker positie kwam te staan dan genoemd Overzeesch gewest. Het Rijk in Europa is dan ook meermalen bij handelsverdragen voor de belangen van Indië opgekomen.¹⁾

4. *Toepassing van de clearing.* De actieve handelsbalans van Nederlandsch-Indië maakt het dit gewest onmogelijk profijt van de clearing te hebben. Daarom wordt een gedeelte van de in Nederland voor de clearing met verschillende landen beschikbaar gekomen gelden ten behoeve van Ned.-Indië aangewend.

5. *Vrijstelling monopolieheffing rijst.* Vanaf 1 April 1934 wordt tot een maximum van 20.000 ton 's jaars ten behoeve van rijst, afkomstig van Java, Madoera of Lombok, vrijstelling van monopolieheffing bij den invoer in Nederland verleend. De regeling heeft niet veel effect gehad, want tot ultimo 1934 werd slechts een kleine 8.000 ton van bedoelde rijst in het Rijk in Europa ingevoerd.

6. *Reductie monopolieheffing maïs.* Voor maïs, afkomstig van Java (en Madoera) en Celebes, werd met ingang van onderscheidenlijk 1 Februari en 12 Maart 1934 een reductie op de in het Moederland ingestelde monopolieheffing op maïs bij invoer ver-

¹⁾ Blijkens meergemelde door den heer Hart gehouden redevoering heeft het Moederland tegen concessies zijnerzijds bij de volgende handelsverdragen de daarnaast aangegeven voordeelen voor Nederlandsch-Indië weten te bedingen:

handelsverdrag met Duitschland van 6 Juni 1934: Duitse contingenten voor Nederlandsch-Indische palmolie, copra en koffie;

notawisseling met Frankrijk van 20 Maart 1934: meestbegunstiging voor Nederlandsch-Indische producten en het recht de Indische wijnrechten te verhoogen;

compensatieovereenkomst met Tsjecho-Slowakije van 9 April 1934: aankoop door Tsjecho-Slowakije van 800.000 kg Java-tabak;

handelsaccoord met Denemarken van 27 Juli 1934: bereidverklaring van Denemarken om af te zien van het brengen van wijziging in de bestaande verhouding van den totalen handel met Nederland en Nederlandsch-Indië (van veel belang voor de Indische Arabica-koffie);

handelsverdrag met Italië van 1 Maart 1934: consolidatie Italiaansche invoerrecht voor tapiocawortelmeel en intrekking van de z.g. surtaxe van 15 pCt. ad valorem;

handelsverdrag en contingententeeringsovereenkomst met Spanje: meestbegunstiging voor de voor Nederlandsch-Indië van belang zijnde exportartikelen, verlaging Spaansch invoerrecht op ketella voor industrieele doeleinden van 15 tot 13,50 Peseta's per 100 kg, contingent voor Nederlandsch-Indische sisal, copra en palmolie, contingent voor Nederlandsch-Indische koffie van 100 pCt. van den gemiddelden jaarlijkschen invoer gedurende 1931 tot en met 1933, indien Spanje tot koffiecontingenteering mocht overgaan;

handelsverdrag met Portugal van 28 Juni 1934: meestbegunstiging voor de Nederlandsch-Indische artikelen en opheffing Portugeesche vlagbevoorrechtiging, welke ten nadeele van Ned.-Indische schepen bestond.

leend, en wel in dier voege, dat voor bedoelde maïs-soorten een f.o.b. prijs van f 2.50 per 100 hl voor bepaalde afscheephavens op Java mogelijk wordt gemaakt. Hoewel deze regeling geen grooten afzet van Indische maïs naar Nederland tengevolge heeft gehad, heeft zij toch den verkoop van dat product naar elders (o.a. naar Japan) tegen hoogere prijzen mogelijk gemaakt dan anders het geval zou zijn geweest.

7. *Steunverleening cocos-veekoeken.* Met ingang van 1 Augustus 1934 werd door het Moederland een contingent van 20.000 ton cocos-veekoeken uit Indië toegestaan, welke tegen betaling van een sterk verminderde monopolieheffing mocht worden ingevoerd; dit was een afzonderlijke en voor Indië gunstige regeling. Helaas is bedoeld contingent niet geheel geplaatst kunnen worden.

8. *Steunverleening copra en palmolie.* De margarine-industrie in Nederland heeft verklaard deze producten zooveel mogelijk uit Ned.-Indië te betrekken.

Maatregelen in Nederlandsch-Indië ten behoeve van Nederland.

1. *Contingenteeringen van den invoer.* Deze werden de laatste jaren noodzakelijk om de steeds scherper wordende concurrentie van Oostersche, speciaal Japansche goederen binnen zekere perken te houden. Daarbij zijn dan tevens bijna steeds ten behoeve van het Moederland meer of minder groote percentages toegestaan. Wij vermelden; onder opgave van den datum van inwerkingtreding, de volgende:

14 Februari 1934:	bontgeweven textielgoederen; Ned. aandeel 30 à 45 pCt.
1 Maart 1934:	gebleekte katoenen stoffen; Ned. aandeel oplopend tot 60 pCt.
1 Januari 1935:	ongebleekte katoenen stoffen; Ned. aandeel oplopend tot 60 pCt.
1 Maart 1935:	a. superfosfaat en dubbelsuperfosfaat; Ned. aandeel 40 pCt.; b. andere meststoffen; Ned. aandeel 46 pCt.
12 Maart 1935:	o.m. elektrische gloeiperen; Ned. aandeel 55 pCt.
18 Mei 1935:	badhanddoeken; Ned. aandeel minstens 80 pCt.
idem:	katoenen moltondekens en gemoltonneerde katoenen spreien; Ned. aandeel minstens respect. 72 100 pCt.
30 Mei 1935:	sanitaire aardewerken; Ned. aandeel ten minste 42,40 en 20 pCt.
30 Aug. 1935:	katoenen naaigarens; Ned. aandeel ten minste 17½ pCt.

De waarde van de bij deze contingenteeringsmaatregelen voor Nederland gereserveerde aandelen kan in totaal worden gesteld op een bedrag van f 8½ miljoen 's jaars.

2. *Bescherming van reeds gevestigde importeurs.* De toenemende verdrijving van Europeesche, w.o. Nederlandsche, goederen op de Indische markt door Japansche producten ging gepaard met een steeds sterker wordende verdringing van Europeesche, dus ook Nederlandsche, importeurs door Japansche.

Teneinde hieraan paal en perk te stellen, werd een bepaald gedeelte van de vastgestelde contingenten van importgoederen aan Europeesche importeurs toegewezen en daarnaast ten aanzien van een aantal goederen een z.g. importeurs-licentieering toegepast; deze laatste bestaat hierin, dat van de betrokken goederen een maximum-invoerhoeveelheid werd vastgesteld (echter *niet* met het gevolg, dat de invoer verminderd werd), die dan verdeeld werd over in Nederlandsch-Indië gevestigde en als zoodanig door den Directeur van Econ. Zaken erkende importeurs.

Laatstbedoelde importeurs-licentieering heeft reeds een uitgebreide toepassing gekregen. Zij is tot dusverre ingevoerd ten aanzien van glaswaren, emaille-

waren, rijwielen, tandenborstels, messenmakerswerk, petroleumlampen, textielgoederen en aardewerk.

Uit het vorenstaande blijkt wel, dat in den loop van de crisis een toenemende samenwerking tusschen Nederland en Ned.-Indië tot stand is gekomen.

Voor een goed begrip van deze samenwerking moge worden opgemerkt, dat, onverschillig, welke wederzijdsche steunmaatregelen door het Moederland en het Overzeesche gewest zullen worden genomen, niet uit het oog mag worden verloren, dat het nimmer de bedoeling is geweest of zal zijn de betekenis der concessies tegen elkander af te wegen. De huidige en toekomstige toenaderingspolitiek is gebaseerd op de gedachte van de eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden, waarvan de onderdeelen moreel verplicht zijn elkander zooveel mogelijk te steunen, en heeft niets uit te staan met het zuiver commercieele reciprociteitsbeginsel.

Wat de toekomst betreft, mag men wel als hoogst waarschijnlijk aannemen, dat nimmer de verhouding van vóór de crisis terug zal keeren, waarbij Nederland en Nederlandsch-Indië in economisch opzicht tegenover elkander als vreemde staten stonden. Aan den anderen kant is het echter wel zeker, dat niet alle thans genomen steunmaatregelen zullen blijven bestaan. Hoewel op het oogenblik natuurlijk nog niet vaststaat, welke van bedoelde maatregelen een permanent karakter zullen blijken te bezitten en welke zullen verdwijnen, kan men toch reeds thans in grove trekken het toekomstbeeld teekenen.

Van de door Nederland genomen steunmaatregelen zullen die betreffende de credietverleening op korten en op langen termijn op den duur zeker vervallen, aangezien mag worden aangenomen, dat Nederlandsch-Indië zijn zelfstandig crediet zal terugwinnen, wanneer de gevolgen van de crisis overwonnen zullen zijn. Ook de hulp bij de toepassing van de clearing zal t.z.t. wel worden beëindigd, omdat de clearingregelingen ongetwijfeld als tijdelijke voorzieningen zijn te beschouwen. Hetzelfde geldt, althans ten deele, ten aanzien van de monopolieheffingen. Toch wagen wij de veronderstelling, dat een deel dezer heffingen, met name die, welke betrekking hebben op den akkerbouw, het-nog wel heel lang zullen uithouden. Door de gedeeltelijke afsnijding van den uitvoer van tuinbouw- en veeteeltproducten, die wel nimmer ongedaan gemaakt zal worden, is Nederland verplicht om op agrarisch gebied het zwaartepunt al meer en meer naar den akkerbouw, en wel speciaal den tarwebouw, te verleggen. Dit zal nog wel heel lang zoo blijven, omdat verdere industrialisatie van Nederland op korten termijn geen voldoende uitkomst biedt. Aangezien de dispensaties van monopolieheffingen voor Nederlandsch-Indië uit den aard der zaak grootendeels akkerbouwproducten betreffen, zullen deze evenzeer nog wel lang blijven gelden. Tenslotte kan men er wel zeker van zijn, dat Nederland een actieve handelspolitiek zal blijven volgen en derhalve ten deze aan Nederlandsch-Indië steun zal blijven verleen.

Anderzijds mag ten aanzien van de in Indië getroffen contingenteerings- en licentieeringsmaatregelen worden verwacht, dat deze permanent zullen zijn. De reden van deze verwachting is gelegen in de omstandigheid, dat bedoelde voorzieningen het resultaat zijn van den sinds jaren tusschen de Westersche en Oostersche industrieën heerschenden strijd om de beheersing van de Indische markt. Deze strijd, die tot dusver van Oostersche zijde hoofdzakelijk door Japan is aangeboden, doch waarin zich China in de toekomst steeds meer zal mengen, zou door de Westersche belanghebbenden ongetwijfeld grootendeels verloren worden, indien zij niet door de Overheid werden geholpen. Aangezien het hier niet alleen om economische, doch ook om politieke factoren gaat, kan de Overheid niet veel anders doen dan ingrijpen en zal zij zich ook in de toekomst niet afzijdig kunnen houden.

EEN JAAR ORDENING IN DE NEDERLANDSCHE MEELINDUSTRIE.

Toen in 1931 de Tarwewet in werking trad, waardoor de invoer van buitenlandsch tarwemeel aan banden werd gelegd, kreeg de Nederlandsche meelindustrie plotseling een monopoliepositie ten aanzien van de meelvoorziening in ons land. Dit bracht groote veranderingen op de meelmarkt teweeg en het lag voor de hand, dat de meelfabrieken deze gelegenheid zouden te baat nemen om aan de scherpe onderlinge concurrentie een einde te maken.¹⁾ In Juni 1934 kwam dan ook na langdurige onderhandelingen een overeenkomst tot stand, waaraan door alle groote Nederlandsche meelfabrieken werd medegewerkt. De bedoeling was om de geheele meelvoorziening in een bepaalde verhouding tusschen de fabrieken te verdeelen en om daartoe te komen zou men den omvang van de totale Nederlandsche meelproductie op gezette tijden gaan vaststellen. Daarmede werd dan tevens de mogelijkheid geopend om naar behoefte de productie in te krimpen of uit te zetten en zodoende een overwegende invloed uit te oefenen op het aanbod van tarwemeel. Een geringe beperking van dit aanbod op de zoo inelastische meelmarkt moest immers gepaard gaan met een prijsstijging, die voldoende zou zijn om de noodlijdende meelindustrie een behoorlijk maalloon te verzekeren en deze prijsstijging behoefde slechts zoo gering te zijn, dat zij in de broodprijzen nauwelijks merkbaar zou worden.

Nu bestaat er echter slechts een los verband tusschen de productie van meel en het aanbod daarvan en al moeten natuurlijk op den duur aanbod en productie gelijk zijn, over korten perioden gerekend kunnen beide zoover uiteenloopen, dat er zelfs geen enkel verband schijnt te bestaan. De oorzaak daarvan is gelegen in usances op de meelmarkt, waaronder de termijnverkoop hier wel de voornaamste rol spelen. In een willige markt, bijv. onder invloed van oplopende tarweprijzen, gaat de vraag naar meel tijdelijk ver boven het verbruik uit en de meelfabrieken zijn dan in staat door de bedoelde termijnverkoop aan deze vraag volledig te voldoen. De ervaring heeft daarbij geleerd, dat de eigenlijke afzet van meel slechts bij hooge uitzondering afwijkt van het zich zeer regelmatig ontwikkelende verbruik, welk verbruik nagenoeg niet beïnvloed wordt door prijsverhoudingen op de meel- en tarwemarkten.

Een vermeerderde vraag op de meelmarkt moet daarom noodzakelijk gevolgd worden door een even groote reactie, zoodat het ook herhaaldelijk moet voorkomen, dat de afzet en de productie der meelfabrieken hun verkoopen verre overtreffen. Het gevolg daarvan is, dat de verkoop gedurende de korte perioden waarvoor de productie wordt vastgesteld grootendeels betrekking heeft op den afzet in later perioden. Daarom geeft de productieregeling geen richtlijnen voor den omvang der verkoopen en zoo komt het, dat de concurrentie tusschen de meelfabrieken practisch is voortgezet. Natuurlijk zou men bij een star doorgevoerde productiebeperking de concurrentie wel kunnen uitschakelen, maar de meelfabrieken zouden daardoor in de eerste plaats de uitvoering van hun in vroegere perioden afgesloten orders bemoeilijken en zodoende zichzelf misschien meer schade dan voordeel bezorgen.

Een en ander heeft er zeker in niet geringe mate toe bijgedragen, dat de meelmarkt gedurende het eerste jaar van het bestaan der overeenkomst tusschen de meelfabrieken aan geen bijzondere invloeden was blootgesteld. In den regelmaat van den meelafzet waren geen afwijkingen te bespeuren, terwijl de omvang van den afzet in normale verhouding is toegenomen. Het prijsniveau vertoonde de normale schommelingen, terwijl ondanks de gestelde verwachtingen dit niveau niet is gestegen.

Uit de door het Centraal Bureau voor de Statis-

tiek gepubliceerd prijzen valt zelfs te berekenen, dat gedurende het eerste jaar van de overeenkomst het prijsniveau op de meelmarkt nog eenigszins zou zijn gedaald.

Om dit aan de hand van deze prijzen duidelijk te maken, hebben wij aangenomen, dat in Nederland gemiddeld 100 kg tarwe, bestaande uit 35 kg V.I.T.A., 25 kg Manitoba- en 40 kg Platatarwe wordt vermalen tot 73 kg tarwebloem, 15 kg zemelen, 6 kg griesmeel en 6 kg grind. Wanneer wij deze getallen vermenigvuldigen met de bedoelde prijzen laat zich daaruit de brutowinst berekenen, die de Nederlandsche meelindustrie gemiddeld per 100 kg vermalen tarwe heeft kunnen maken. Hoewel natuurlijk de hier gekozen verhoudingscijfers het resultaat zijn van een globale schatting, kunnen de afwijkingen van de werkelijkheid toch niet van dien aard zijn, dat zij een verkeerden indruk wekken van de uitkomsten der meelindustrie gedurende het jaar der overeenkomst, vergeleken met het jaar daaraan voorafgaande.

	Tarwe		Bloem		Bijprod.		Totale opr.		Br. winst	
	1934/1933/1935	1933/1934	1934/1933/1935	1933/1934	1934/1933/1935	1933/1934	1934/1933/1935	1933/1934	1934/1933/1935	1933/1934
Juli	9.38	8.83	9.00	9.21	1.35	0.92	10.35	10.13	0.97	1.30
Aug.	9.62	8.76	9.40	9.12	1.50	0.94	10.90	10.06	1.28	1.30
Sept.	9.43	8.78	8.95	9.10	1.52	0.99	10.47	10.09	1.04	1.31
Oct.	9.09	8.35	8.92	8.79	1.45	0.98	10.37	9.77	1.28	1.42
Nov.	9.10	8.61	8.93	8.79	1.41	1.23	10.34	10.03	1.24	1.42
Dec.	9.19	8.83	8.85	8.81	1.40	1.34	10.25	10.15	1.06	1.32
Jan.	9.14	8.92	8.75	8.72	1.37	1.32	10.12	10.04	0.98	1.12
Febr.	9.09	8.77	8.75	8.58	1.36	1.28	10.11	9.86	1.02	1.09
Mrt.	9.16	8.75	8.93	8.48	1.30	1.20	10.23	9.68	1.07	0.93
Apr.	9.44	8.69	9.20	8.31	1.19	1.25	10.39	9.56	0.95	0.87
Mei	9.36	8.78	9.20	8.38	1.19	1.23	10.39	9.61	1.03	0.83
Juni	9.24	9.07	9.12	8.61	1.23	1.26	10.35	9.87	1.11	0.80
Jaargemid...	9.27	8.76	9.00	8.75	1.36	1.16	10.36	9.91	1.09	1.15

Dat de regelmatige ontwikkeling van den meelafzet zich ongestoord heeft voortgezet, moge blijken uit de cijfers betreffende den inslag van tarwebloem en -meel door de bakkerijen, welke door de Ned. Meelcentrale worden gepubliceerd. Gedurende de periode Juli 1934—Juli 1935 werd namelijk ingeslagen een hoeveelheid van gemiddeld 46.700 ton per maand tegen 44.900 ton over de jaarperiode, die daaraan voorafging. Ook in den regelmaat van den inslag heeft geen verandering plaats gehad. De gemiddelde afwijking van den gemiddelden maandelijkschen inslag bedroeg in de eerste periode namelijk slechts 1700 ton en in de tweede 1840 ton. In dit verband is het interessant op te merken, welke moeilijkheden daarentegen een verwachte wijziging in de tarwesteunregeling voor de meelvoorziening vermog teweeg te brengen. Dit blijkt bijv. uit de inslagen door de bakkerijen in de maanden December 1932 tot April 1933, toen onder invloed van de verhooging van het maalpercentage op 13 Februari 1933 de meelafzet aan zeer groote schommelingen onderhevig was. De hoeveelheden bedroegen namelijk in December 1932 53.900 ton en in Januari 1933 52.900 ton, daarentegen in Maart slechts 29.700 ton en in April 34.300 ton.

* * *

De resultaten van de overeenkomst zijn dus beperkt gebleven tot de verdeling van de totaal te vermalen hoeveelheid tusschen de meelfabrieken onderling en de meelmarkt heeft daarvan nauwelijks eenige merkbare invloed ondervonden. De voordeelen, die uit de overeenkomst kunnen voortvloeien, bestaan dus thans uitsluitend hierin, dat aan iedere meelfabriek een bepaalde omvang van den afzet gegarandeerd wordt. In de eerste plaats zou dit kunnen leiden tot verlaging der exploitatiekosten, omdat o.a. het in stand houden van een dure verkooporganisatie door de afzetgarantie overbodig schijnt te worden. De usance op de meelmarkt vormen echter weer voor deze ver-

¹⁾ Zie ons artikel in E.-S.B. van 14 Dec. 1932.

laging een krachtige rem, zoodat het niet te verwachten is, dat ook van dien kant spoedig belangrijke voordeelen uit de overeenkomst zullen voortvloeien.

Door een en ander is het gevaar ontstaan, dat de meelfabrikanten tenslotte de meelkwaliteit gaan verlagen om zodoende te trachten het maalloon op een redelijk peil te brengen. Dit gevaar is zeker niet denkbeeldig, omdat kwaliteitsverlaging als gevolg van de overeenkomst den afzet niet meer kan schaden. Om de eventuele gevolgen hiervan te overzien, dient men te bedenken, dat in de achter ons liggende jaren steeds hogere eischen werden gesteld aan de kwaliteit van het Nederlandsche meel. In de eerste plaats moesten namelijk de vooraanstaande Amerikaanse importsoorten, waarvan de invoer door de Tarwewet aan banden was gelegd, door Nederlandsche fabrikaten worden vervangen, terwijl tenslotte zelfs 35 pCt. binnenlandsche tarwe in ons broodbloem moest worden vermalen. Dat een en ander kon plaats hebben zonder dat de broodkwaliteit werd aangetast, is dan ook wel als een bijzondere prestatie van de Nederlandsche industrie aan te merken. Men mag echter veilig aannemen, dat dit resultaat niet bereikt zou zijn, wanneer niet de zeer scherpe concurrentie daartoe genoopt zou hebben. Van de ordening in deze industrie is dan ook op dit punt niet veel goeds te verwachten.

Er zijn helaas geen cijfers beschikbaar, die ons een inzicht kunnen verschaffen in het kwaliteitsverloop van het in Nederland gefabriceerde meel. Goeddeels zou dit mogelijk zijn, wanneer wij zouden weten, in welke verhouding de verschillende tarwesoorten in ons land worden vermalen. Wij zeggen goeddeels, omdat behalve deze factor ook de technische outillage der fabrieken en het juiste gebruik daarvan een zeer belangrijke rol spelen in de kwaliteitsuitkomst. Ten aanzien van de te vermalen tarwesoorten is het vraagstuk vooral in den laatsten tijd accuut geworden, omdat de marge tusschen de prijzen van de goede harde soorten en de slechtere zachte relatief steeds gestegen is. Bedroeg namelijk in 1932 de gemiddelde prijs loco Rotterdam voor Plata-tarwe 98 pCt. van die voor de gebruikelijke Manitobasoorten, in 1933 was dit percentage gedaald tot 81 en in 1934 kon zelfs ondanks de monopoliewinst dit percentage zich handhaven. In het eerste halfjaar van 1935 daalde het verder tot 80 pCt. Het gevolg van een en ander was, dat een meelfabriek, die gedurende 1932 in iedere 100 kg te vermalen tarwe bijv. 15 kg Manitoba verving door Platatarwe, daaruit een geldelijk voordeel zou genoten hebben van slechts 2 cts. In het eerste halfjaar 1935 zou dit voordeel echter 20 cts. geweest zijn, zoodat de vervanging dan het maalloon aanzienlijk zou hebben verhoogd.

Of inderdaad reeds een verlaging van de meelkwaliteit plaats heeft kunnen wij, zooals gezegd, niet aantoonen. Een vage aanduiding die in deze richting wijst vinden wij in de cijfers van de Handelsstatistiek. Daaruit blijkt namelijk dat in 1932 en 1933 respectievelijk 269.000 en 259.000 ton tarwe uit Noord-Amerika (de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Canada samen) in Nederland werd ingevoerd, terwijl deze cijfers voor 1934 en het eerste halfjaar 1935 slechts respectievelijk 123.000 ton en 67.000 ton bedroegen.

Het is te hopen, dat de meelfabrikanten de middelen zullen vinden om aan de tendens tot kwaliteitsverlaging, die onmiskenbaar in de huidige ontwikkeling der ordeningspogingen ligt opgesloten, weerstand te bieden. Wij geloven echter niet, dat zij daarin zullen slagen zonder perspectieven te openen, die tot een gezonde verbetering van het maalloon kunnen leiden en dit zal op basis van de bestaande overeenkomst wel niet goed mogelijk zijn zonder den band tusschen verkoop, afzet en productie strakker aan te halen.

DE NIEUWSTE AMERIKAANSCH WETGEVING.

Tijdens de zoo juist verdaagde zitting van het Congres zijn enkele belangrijke wetten tot stand gekomen, die de aandacht verdienen. Evenals over smaak, valt over belangrijkheid uiteraard te twisten. Maar hier werd het maken van een scheidslijn toch wel vergemakkelijkt door President Roosevelt zelve, die een z.g. „must”-program aangaf, hetwelk het Congres moest afwerken voor de heeren later dan ooit naar huis toe konden gaan.

De Regeering zelve dient daar geen wetsontwerpen in, hetgeen tot de uitsluitende bevoegdheid van de leden van Senaat en House of Representatives hoort. De beide huizen worden wel verschillend, — door de Staten, resp. het volk —, gekozen en voor verschillende perioden, maar zij staan gelijkgerechtigd ten aanzien van wetgeving naast elkaar. De Senaat is niet als elders een tweede instantie en zonder recht van amendement. Beide huizen pakken vaak tegelijk eenzelfde onderwerp aan. Veelal verstaat een Senator zich dan vooraf met een congressman over den tekst, om die dan gelijkluidend ieder in eigen Huis in te dienen. Vandaar dat de meeste wetten de namen van twee auteurs dragen.

Maar die eenheid bij indiening wordt door verschillende amendementen en in beide huizen vaak sterk uiteenlopende inzichten, volkomen verbroken.

Een „conference” commissie uit beide huizen moet dan trachten deze tegenstellingen tot een compromis-text te overbruggen. Slaagt zulks, dan teekent de President de „Bill” en wordt die daarmee „Act”, òf hij spreekt er zijn veto tegen uit, — wat slechts bij een versterkte meerderheid in het Congres weder zijn geldigheid kan verliezen, — òf ook wel traineert de President zijne beslissing, wat een „pocket veto” pleegt te worden genoemd.

Het nu juist geëindigde 74ste Congres kon het echter tot kort voor normale sluiting over vele onderwerpen maar in het geheel niet eens worden. Men dreigde door onderlinge obstructie vast te loopen, wat dan een „filibuster” heet. Gepaard met dreigementen over en weer van wegloopen en wegzenden, zette de President c.s. alle duimschroeven der partijdiscipline aan, om althans tot afdoening van het z.i. hoogst noodige te geraken. Als compromis werden daartegenover andere onwelkome congres-wensen (als de Neutrality-resolution) geslikt.

Aldus haalde nog heel wat op het nippertje den eindpaal. Het veel gehoord verwijt van overhaasting schijnt mitsdien niet van allen grond ontbloomt. Zoo deelt schr. dan ook niet het standpunt, dat in voornoemde Neutraliteitsverklaring een hoogst belangrijke wijziging van Amerika's buitenlandse politiek moest worden gezien, die het nog in den wereldoorlog gehuldigd recht van de vrije zee en van den handel met alle belligerenten principieel verlaat.

Er behoeft niet meer in te worden gezien dan een vernieuwde manifestatie van het daar sinds Versailles gerezen wantrouwen in Europa, dat Amerika's deelneming in den grooten oorlog achteraf niet waard bleek. Een afkeer ook van „foreign entanglements” volgens de oude leer, nu speciaal op het dreigend Ethiopisch conflict toegepast.

Tot bijeenkomen van het volgend Congress in Februari 1936, wilde men te dien aanzien den President en eigen medeburgers de handen binden. Reeds aanstonds bleek de bedoeling weinig geslaagd. Want de resolutie verbiedt onder meer slechts handel in oorlogsmateriaal in engeren zin. Doch onverminderd bleef de kans op entanglements, die gemeenlijk veel grootere politieke gevaren met zich slepen: petroleum-concessies.

Al staat Nederlandsch-Indië te dien aanzien dan niet bloot aan even groote gevaren als een negerstaat, het feit, dat zelfs de grootste wereldmachten nu toch ook voor oil-entanglements in Abessynië terugdeinzen; — en Washington daarin nu slechts slaagt door een beroep op het nationaal gevoel van het desbe-

treffend Amerikaansch concern —, moge ook ons meer waakzaam maken om de in Wet en 5a-contract¹⁾ nochtans gestelde eischen van nationaal overwicht in de leiding van daar met vreemd kapitaal gevoerde petroleum-ontginning, niet slechts naar den letter en door stroomannen, maar ook in werkelijk nationaal geest te doen handhaven. Zelfs op papier ontbreekt voorts nog elke voorziening om door een nationaal trust-verband te voorkomen, dat, met alle aandeelen, plotseling ook de macht in politiek geheel ongewenschte handen overgaat.

Onder de „must-program”-wetgeving neemt de Social Security Act van 14 Augustus jl. wel een zeer belangrijke plaats in. Amerika haalt daarmee met één slag een achterstand bij Europa in, op het gebied der sociale verzekering: Door een periodieke heffing van werkgevers en werknemers, vermeerderd met federalen steun en die van elk der 48 Staten, wordt een fonds gecreëerd ter bestrijding van uitkeeringen van hoogstens \$15 per maand aan steunbehoevenden vanaf 65 jaar, van \$10 tot \$85 per maand eveneens vanaf 65 jaar, aan werklooze arbeiders beneden den loongrens van \$200 per maand, of bij vrijwillige verzekering ook daarboven, voor verzekering tegen werkloosheid inmiddels, voor eene weduwen- en weezenuitkeering ineens van hoogstens \$2000, indien de arbeider meer dan 20 jaar zijne stortingen heeft verricht en eindelijk voor tegemoetkomingen aan blinden en gebrekkige kinderen en voor sanitaire moeder- en kinderczorg.

De Wet wordt slechts geleidelijk uitgevoerd en bereikt eerst in 1949 zijn volle werking.

Een „share the wealth” belasting werd onlangs mede ingevoerd.

De bestaande inkomstenbelasting op naamlooze vennootschappen werd in deze U. S. Revenue Act 1935 van een vast percentage van 13½ pCt. gebracht op een progressieve heffing van 12½ pCt. (over de eerste \$2000 winst) tot 15 pCt. (bij \$40.000 en hooger). Een belasting op effecten-vermogen wordt geheven en een op extra winst van 6 tot 12 pCt.

Daarnaast wordt de progressieve extra heffing op individuele inkomens boven de \$50.000 van 30—59 pCt. gebracht op 31—75 pCt., bij een nu ook in Amerika zeldzaam geworden inkomen van \$5.000.000, terwijl ook de successie- en schenkingsrechten worden verhoogd. Vandaar dat de groote philanthropen nog gauw voordien liever als milde gevers fungeerden dan als gedwongen extra contribuabelen van den fiscus. Men verwacht van deze wet een opbrengst van circa 250 miljoen per jaar. Niet ten onrechte wijst de U. S. Chamber of Commerce er op, dat deze druppel in den emmer van een milliarden-deficit, de nadeelen van overhaasting niet waard was.

Op denzelfden 31sten Augustus teekende de President een Rivers and Harbours Bill, die daartegenover 600 miljoen aan verdere werkverschaffing gaat kosten.

Voorts teekende hij toen ook eenige wijzigingen, die de Tennessee Valley Act van constitutionele feilen beoogt te bevrijden en die het arbeidsgebied van de federale macht uitbreidt, die zich aldus naast de particuliere „public utilities” op gebied van levering van elektrische kracht heeft gesteld.

Aan den concurrentiegeest van overheidsbedrijf tegenover particulier bedrijf, — om het eerste op de plaats te brengen, welke een vorige generatie in Europa daaraan reeds inruimde —, achten velen ook niet vreemd de reeds met de op niets uitgelopen strafacties tegen het Insull-concern ingezette campagne tegen de „snoode” holding companies op gebied van particuliere nutsbedrijven. Een recente wet was daarvan het gevolg, die al te machtige, resp. het publiek uitbuitende holding companies op electriciteitsgebied aan banden gaat leggen, resp. binnen

¹⁾ D.i. de door de Staten-Generaal telkens goed te keuren concessie-overeenkomst ingevolge artikel 5a der Ned.-Ind. Mijnwet.

enkele jaren tot gedwongen liquidatie doemt, voor zoover hun werkingsfeer zich niet beperkt tot één Staat of althans tot op daaraan aansluitend terrein.

Al was het resultaat een minder vergaand compromis dan wat de Regeering voorstond, het spreekt vanzelf, dat het veelal met vernietiging bedreigde particulier nutsbedrijf daartegen in opstand kwam en alle beleggers, die daarin milliarden hebben geïnvesteerd. Groote bedragen werden aan een tegen-campagne besteed, om daarmee bij Parlement, Pers en publieke opinie actie te voeren. Dierzijds sprak men van een „Governments lobby” in repliek op het verwijt van eigen lobby. Ten onrechte verstaat men hier vaak het lobby-systeem als pure omkoopning van het Parlement. Inderdaad is het echter een daar gebruikelijk systeem van campagne voeren vóór of tegen gewenschte of ongewenschte beslissingen, juist als bijv. bij ons destijds de campagne tegen het Belgisch Tractaat. Gratis propagandisten zijn daar echter zeldzaam. In het land waar propaganda en campagnes gebruikelijk zijn, heeft zich aldus het beroep van lobbyist ontwikkeld, waarbij „lobby” anti-chambreeren en georganiseerde beïnvloeding betekent, doch niet identiek is met omkoopning, zooals h.t.l. veelal verkeerd wordt begrepen. Groote propaganda-fondsen brengen natuurlijk wél het gevaar van omkoopnerij nader. In casu is daarvan echter niets gebleken; hoezeer de twee desbetreffende Enquête-Commissies uit beide Huizen, in vermakelijken najaar, om de „eer” strede zulks uit te vorschen.

Het vermaande arrest van het U. S. Supreme Court, waarbij de abrogatie van de goudclausule maar amper werd gesanctionneerd, maar niet ook voor den Wetgever om zich aldus aan zijn eigen debiteurs-plichten te onttrekken, maakte nadere wetgeving noodig om de Federatie althans niet ongelimiteerd aan de gevaren van veroordeeling tot nabetaling op goudbasis bloot te stellen. Voor civiele actie na één Januari 1936 werd daartoe de weg versperd; dus niet absoluut, laat staan volkenrechtelijk.

Het is dus eene uitzondering voor den Wetgever, die den regel tegenover alle andere goud-dollar-debiteuren schijnt te komen versterken, mits hun crediteuren maar het lijden van schade kunnen bewijzen en dus vooral crediteuren in het buitenland; voor wie goud- of papierdollar meer verschil maakt dan voor hem, die in Amerika woont.

In dit beknopt overzicht zij verder volstaan met verwijzing naar een einde Mei 1935 te Parijs verschenen wel gedocumenteerde studie: La Clause „Dollar-or”, la non-application de la législation américaine aux emprunts internationaux, van Martin Domke. Daarin ontbreekt uiteraard nog eene beslissing van de Brooklyn Supreme Court van 14 Aug. jl., die toepassing van Duitsch recht afwijst om een Amerikaan door de Vereinte Stahlwerke c.s. met rente-marken, in plaats van met betaling overeenkomstig de geconvenieerde goudbasis, af te schepeu.

Uiteindelijk behooren nog tot het verzezenlijkt „must”-program diverse nieuwe processing-taxes als op olieproducten (zie Alg. Handelsblad, avondbl. 2 Sept. jl.) en een compromis i.z. steun aan den katoenbouw. De Regeering heeft daarmee niet volledig haar doel bereikt, om door steunvermindering den katoenexport weder ruimer in het wereldverkeer in te schakelen, die inmiddels, door al te veel steun door Brazilië e.a., van haar destijds voorname plaats daaruit werd verdrongen.

Een apart artikel zou echter noodig zijn om beider landbouwsteun te vergelijken en daaruit dan voor ons land de leering te trekken, hoezeer boerensteun ongewild vaak boerenbedrog nadert en hoeveel beter het ware, naar wederzijdsch exportherstel van ieders normale bodemproducten te streven. Moge het weldra te verwachten resultaat van de hangende onderhandelingen tusschen Amerika en Nederland en Koloniën, van dit beter inzicht de blijken geven.

Mr. E. H. VON BAUMHAUER.

DE MARKT VAN VOEDERGRANEN.

De slechte oogstresultaten in 1934 in de Vereenigde Staten maakten in het vorige seizoen tot laat in het voorjaar den invoer noodzakelijk van voedergranen. Deze invoer was ongewoon daar de Vereenigde Staten een uitvoerland zijn van graan, dat alleen in de laatste jaren als zoodanig een zeer bescheiden rol gespeeld heeft. Toen in het voorjaar en in den voorzomer van dit jaar de oogstvooruitzichten van de nieuwe graanoogsten gunstig waren, is er aan den invoer een einde gekomen en zijn zelfs in de Vereenigde Staten geïmporteerde partijen buitenlandsch graan naar Europa verkocht. Alleen van maïs heeft de invoer langer geduurd, omdat de maïs-oogst in de Vereenigde Staten eerst in het najaar binnen komt. In verband met den overvloed van andere voedergranen is echter de belangstelling voor buitenlandsche maïs sterk verminderd.

Volgens het officieele oogstrapport van Washington werd op 1 September de opbrengst van maïs geschat op 2.184.000.000 bushels tegen een opbrengst in het vorige jaar van 1.380.718.000 bushels. Die van haver op 1.182.000.000 bushels tegen in het vorige jaar 528.815.000 bushels, van gerst op 283.000.000 bushels tegen 118.929.000 bushels en van rogge op 52.000.000 bushels tegen 16.040.000 bushels.

In het vorige seizoen hebben de Vereenigde Staten o.a. veel Poolsche rogge gekocht, en dientengevolge behoefde Polen niet met andere landen op de West-Europeesche markten te concurreeren. Nu de Amerikaanse vraag ontbreekt, kwam dringend aanbod van rogge uit Polen, zoowel van den ouden als van den nieuwen oogst. Tegen Polen werd geconcurrereerd door Estland en Lithauen, terwijl ook Zweden belangrijke hoeveelheden van den ouden oogst over had. De vraag voor rogge is grootendeels beperkt tot Noorwegen, Denemarken, Nederland en België, in welke landen deze rogge voor veevoeder wordt gebruikt. De eigen rogge-oogsten komen daar echter nu ook ter markt en dit aanbod heeft de prijzen gedrukt, terwijl het de vraag naar buitenlandsche rogge deed afnemen. In Nederland zijn de prijzen gedaald tot een punt, dat de Regeering het noodig oordeelde de monopolieheffing op alle granen en peulvruchten te verhoogen om de prijzen voor inlandsche rogge en ook die voor gerst te steunen. Bovendien maakt de Regeering den invoer van rogge uit de landen aan de Oostzee vrijwel onmogelijk, behalve dien uit Lithauen, door voor sommige landen compensatie te eischen en voor rogge uit andere landen vergunning tot invoer te weigeren.

Voor Polen komt ook Oostenrijk als kooper in aanmerking, dat naar schatting 500.000 quarters buitenlandsche rogge noodig zal hebben. Uit Hongarije zal geen rogge geleverd kunnen worden. Daar worden geen uitvoerpermisies meer verstrekt, omdat het overschot voor voederdoeleinden noodig zal zijn. Tsjecho-Slovakije zal niet tot de invoerlanden gerekend moeten worden, daar de opbrengst van rogge geschat wordt op 7.278.000 quarters tegen 6.992.000 quarters in het vorige jaar, en voldoende is voor de behoefte. In Zweden zijn de resultaten bij die van het vorige jaar ten achter gebleven, de opbrengst wordt er geschat op 1.983.000 quarters tegen 2.374.000 quarters in het vorige jaar.

In Polen zijn de prijzen belangrijk gestegen en nu boven export-pariteit, daar de vraag in het eigen land is toegenomen voor voederdoeleinden in verband met kleine opbrengsten van andere voederartikelen, welke geleden hebben van de droogte in Augustus. Ook de andere landen aan de Oostzee offreeren niet in ruime mate. Rusland is met rogge aan de markt, doch de prijzen zijn op het oogenblik nog te hoog voor ons land. Alleen zijn matige hoeveelheden naar België verkocht. Het aanbod van Argentijnsche rogge is beperkt, deze soort wordt hoofdzakelijk voor bakrogge gekocht.

Als gevolg van de verhooging der prijzen voor tarwe zijn die voor rogge ook gestegen, in vergelijking met tarwe echter slechts matig. Het groote prijsverschil, dat er op het oogenblik tusschen beide graansoorten bestaat, zou tengevolge kunnen hebben, dat in verschillende productielanden het verbruik van rogge toenam en dat daardoor minder rogge en meer tarwe voor export ter beschikking komt. Wanneer echter de prijzen voor rogge een verdere gevoelige stijging zouden ondergaan, dan zou spoedig het aanbod toenemen. Niet alleen uit de Oostzeelanden en uit Rusland, want in dat geval zou ook de mogelijkheid niet denkbeeldig zijn van een uitvoer uit de Vereenigde Staten. In Canada wordt de rogge-opbrengst geschat op 13.400.000 bushels tegen 5.423.000 bushels in het vorige jaar. In dat jaar werd door Canada rogge naar de Vereenigde Staten verkocht. Dit jaar zal dat niet meer mogelijk zijn en bij eenigszins loonende prijzen zal Canada dus gaarne van zijn overschot naar Europa verkoopen.

Behalve door de onvoldoende vraag, waren de roggeprijzen gedrukt door de lage prijzen van maïs. Argentinië heeft dit jaar een recordopbrengst van maïs gehad, welke officieel geschat wordt op 52.900.000 quarters en door den handel op 58.000.000 quarters. Naar deze laatste schatting wordt het exportsurplus geschat op 51½ miljoen quarters. Reeds spoedig na het ter markt komen van den nieuwen oogst, zijn de prijzen gedaald tot zij in Argentinië kwamen op het door de Regeering vastgestelde minimum. Daarop zijn zij geruimen tijd blijven staan. De verschepingen waren van flinken omvang, doch over het algemeen niet te groot voor de vraag. Afladers, die in vorige jaren veel onverkoachte maïs naar Europa verlaadden, kwamen wegens de daarop geleden verliezen daarvan terug, en zoo bleven vraag en aanbod vrijwel in evenwicht. Aan de Rotterdamse termijnmarkt kwamen groote prijschommelingen dan ook niet voor. Gedurende de laatste weken is voor maïs eene verbetering ingetreden en de prijzen aan de Argentijnsche termijnmarkten zijn weder boven het vastgestelde minimum gestegen. Grootendeels zal deze prijsverbetering een gevolg zijn van de gevoelige verhooging der tarweprijzen. Ook schijnt het verbruik van maïs in Argentinië zelf te zijn vermeerderd door het groote prijsverschil met tarwe en tevens tengevolge van de droogte, welke groenvoer schaarsch moet maken. De prijsverhooging bedraagt nog slechts eenige guldens per 2000 kg en maïs is nog steeds een zeer goedkoop voederartikel. Eene verdere verhooging is in sympathie met andere graansoorten niet onwaarschijnlijk; voor een groote prijsverbetering lijken de Argentijnsche voorraden te groot.

Een verdere gevoelige verhooging der maïsprijzen in Argentinië zou het aanbod doen vermeerderen en het gevaar zou dan groot zijn, dat het de vraag zou overtreffen. Nog zijn de verschepingen uit Argentinië niet toegenomen, doch op de chartermarkt was het de laatste dagen druk wegens vraag naar vrachtruimte van Argentinië.

Het aanbod van Argentijnsche maïs zou, ongeacht het groote exportsurplus, kunnen verminderen wanneer de omstandigheden, waaronder de nieuwe oogst zich zal ontwikkelen, voor de boeren aanleiding zullen zijn hun maïs achter te houden. De tarwe-oogst is in het Noorden door een ongekende droogte geteisterd. Omstreeks dezen tijd wordt de maïs uitgezaaid. De grond is door de droogte hard en wanneer die lang genoeg aanhoudt, zou ook de gezaaide maïs niet tot ontwikkeling komen en de volgende oogst gevaar loopen. Zoo ver is het nu echter nog niet en voor ongerustheid is nog geen reden.

In Europa zijn de verwachtingen in Roemenië voor maïs gunstig, behalve in sommige gedeelten van Bessarabië. Men schat de opbrengst op 24.800.000 quarters tegen 22.300.000 quarters in het vorige jaar en het uitvoersurplus op 5 à 5½ miljoen quarters.

Uitvoeren naar West-Europa zullen niet plaats kunnen vinden vóór de onderhandelingen met verschillende staten over een handelsverdrag tot een goed einde zijn gebracht. Verkoopen van Roemeensche maïs vinden plaats naar Italië, Hongarije, Oostenrijk en Zwitserland. Hongarije en Oostenrijk koopen ook Platamaïs en worden verwacht daarmede door te gaan. In Zuidslavië wordt de maïsofbrengst geschat op 15 miljoen quarters, wat voldoende zal zijn voor de eigen behoefte. In Hongarije is de opbrengst naar raming 6.300.000 quarters tegen 9.600.000 quarters in het vorige jaar. Van Italië is geen schatting bekend, de maïsoogst moet er slecht zijn en 25 à 30 pCt. kleiner dan in 1934. Wanneer later in het seizoen Roemeensche maïs op de West-Europeesche markten wordt aangeboden, dan staat daar tegenover, dat het afzetgebied voor Platamaïs vergroot wordt door de vraag in midden Europa.

De opbrengst van Zuid-Afrikaansche maïs wordt geschat op 7.840.000 quarters tegen 9.960.000 quarters in het vorige jaar, met dit jaar een export-surplus van 2.900.000 quarters. In handelskringen is men veelal van meening, dat de opbrengst onderschat is en dat Zuid-Afrika in staat zal zijn een miljoen quarters meer te verschepen. Geregeld worden aanbiedingen gedaan van Zuid-Afrikaansche maïs tot ongeveer dezelfde prijzen of ook iets hogere prijzen dan waarvoor Platamaïs te koop is. Drukkend is het aanbod uit Zuid-Afrika niet, daarvoor is het niet omvangrijk genoeg. Het prijsniveau voor maïs zal dus in hoofdzaak afhangen van het aanbod van Platamaïs.

De verschepingen van *gerst* uit Argentinië zijn na de eerste maanden van dit jaar aanmerkelijk kleiner geworden. Voorraden zijn in Argentinië nog wel aanwezig, doch worden vastgehouden door de boeren. De resultaten van den gerstooft in Rusland zijn goed geweest. Cijfers over de opbrengst zijn niet bekend, doch uit het geregelde aanbod moet worden opgemaakt, dat er een flink uitvoersurplus is. De kwaliteit is zeer goed en het natuurgewicht hoog, zoodat deze gerstsoort gaarne wordt gekocht. Ook is zij in verhouding tot Plata-gerst niet te duur. Polen heeft ook een overschot, de kwaliteit der Poolsche gerst laat echter te wenschen en werd bij aankomst in Antwerpen niet geroemd. Naar Nederland wordt Poolsche gerst niet verkocht, daar zij niet wordt toegelaten zonder dat tegen den import ervan een compensatiezaak in Nederlandsche producten staat. De opbrengst van gerst in Roemenië is weliswaar grooter dan in het vorige jaar, doch kleiner dan het gemiddelde. Het uitvoersurplus van Roemenië wordt geschat op omstreeks 3.000.000 quarters. Verkocht wordt daarvan naar de omliggende landen en Zwitserland. Naar West-Europa zijn zaken voorloopig niet mogelijk, zoolang geen handelsovereenkomsten zijn gesloten. Wanneer die tot stand zullen zijn gekomen, zal hier ook Roemeensche gerst worden aangeboden. In Canada wordt de opbrengst van gerst geschat op 94.500.000 bushels tegen 63.742.000 bushels in het vorige jaar. De prijzen voor Canadeesche gerst zijn nog te hoog om export naar Europa mogelijk te maken, indien zij op export-pariteit komen door een stijging van de waarde in Europa, zijn uitvoeren uit Canada waarschijnlijk. De prijzen zijn gedurende de laatste weken flink verbeterd en daar Russische gerst practisch de eenige gerstsoort is, welke voorloopig op eenigszins ruime schaal wordt aangeboden, moet eene verdere prijsverhoging niet onwaarschijnlijk geacht worden. In de eerste maanden van 1936 is weder aanbod te wachten van den nieuwen gerstooft in Argentinië. Deze staat er goed voor en heeft niet van de droogte te lijden gehad, daar gerst hoofdzakelijk in het Zuiden wordt verbouwd, waar voldoende regen is gevallen. Volgens ontvangen berichten moet de in Argentinië met gerst bebouwde oppervlakte zijn uitgebreid.

A. P. SCHILTHUIS.

DE RIJKSMIDDELEN OVER AUGUSTUS 1935.

Blijkens het in dit nummer voorkomende Overzicht van den stand der Rijksmiddelen op ultimo Augustus 1935, hebben de niet-directe belastingen in genoemde maand slechts f 78.970 minder opgebracht dan in Augustus 1934. Dit lijkt niet al te ongunstig. Toch blijkt de loop der middelen bij nadere beschouwing minder mooi; immers het meerendeel der middelen liep in opbrengst terug. Eene uitzondering werd gemaakt door den wijn-, den gedistilleerd- en den suikeraccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de omzetbelasting, de couponbelasting en de successierechten. Vooral de laatste drie heffingen zorgden ervoor, dat het totaal-cijfer per slot van rekening niet tegenviel. Doch hierbij is dan ook het zwakke punt in den middelenstaat aangewezen. De omzetbelasting en de couponbelasting zijn nieuwe heffingen, die in het vorige jaar nog niet op peil waren, en de successierechten zijn een bij uitstek wispelturig middel, dat zeer varieerende ontvangsten geeft. De overige middelen bewegen zich nog steeds, zij het in vertraagd tempo, in dalende richting en van een verbetering kan derhalve nog geenszins worden gesproken.

De totale opbrengst over de eerste acht maanden van dit jaar bedraagt f 243.603.300 tegen f 229.542.500 in hetzelfde tijdvak van 1934 en bij een evenredige raming van f 265.433.300. Als de omzetbelasting wordt uitgeschakeld, worden deze cijfers als volgt: opbrengst acht maanden 1934 f 197.552.300; opbrengst acht maanden 1935 f 204.289.200; raming acht maanden 1935 f 211.100.000. Het voordeelig verschil voor het loopende jaar zit in hoofdzaak in de invoerrechten, die door bijzondere omstandigheden in het begin van het vorige jaar slecht waren, alsmede in den tabaksaccijns, waarvan het tarief met ingang van 1 Maart jl. werd verhoogd. Ook dit overzicht geeft dus geen aanleiding tot opwekkende beschouwingen.

Voor de dividend- en tantiëmebelasting is de achtste maand van het jaar doorgaans nog betrekkelijk gunstig. Ditmaal werd intusschen f 270.900 minder geboekt dan in Augustus 1934, waardoor de daling over de reeds verstreken maanden van het jaar steeg tot f 766.600. Dat dit tekort nog geheel zal worden ingehaald, is niet zeer waarschijnlijk, al is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat een deel nog terecht komt, doordat de aanslagen dit jaar iets later binnenkomen en de daling dus niet ten volle als reëel moet worden beschouwd.

De invoerrechten liepen terug met f 160.300. Ook de gemiddelde maandraming werd niet gehaald (nadeelig verschil f 765.600). Weliswaar geeft het overzicht over de eerste acht maanden een beteren indruk, daar tot dusver f 6.565.600 meer ontvangen werd dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar, doch, zooals bekend, waren de inkomsten in de eerste maanden van 1934 zeer laag, wegens de zoo juist in werking getreden Omzetbelasting. Uit het feit, dat van Januari t/m. Augustus jl. f 7.590.700 minder binnenkwam dan waarop bij de samenstelling der begroting was gerekend, blijkt wel, dat de invoerrechten weinig stof tot roemen geven. De voortdurende prijsdaling en de steeds verder gaande handelsbelemmeringen oefenen een ongunstigen invloed op den loop van deze heffing uit. Ook het statistiekrecht bleef bij de opbrengst van het vorige jaar ten achter; over Augustus belooft de daling f 27.900 en over de eerste acht maanden f 141.600.

De accijnzen vertoonden een onderling verschillend beeld. Het zout verschaftte f 1.400 minder, een klein verschil, waarvoor geen reden bekend is. De geslachtaccijns liep terug met f 47.900 wegens de lagere vee-prijzen. Daarentegen gaf de wijnaccijns een klein surplus (van f 8.400), dat echter in het niet verzinkt bij den totalen teruggang in de eerste acht maanden van het jaar (f 99.600). Ook de gedistilleerdaccijns liet, voor het eerst na langen tijd, een kleine stijging zien

(van f 34.500), doch de toeneming is slechts schijn, daar de maand Augustus ditmaal een betaaldag van den crediettermijn méér telde. De hieraccijns wees een lager opbrengstcijfer aan van f 199.000; toch was de opbrengst hooger dan in eenige voorafgaande maand van het jaar. De thans besproken middelen ondervinden in sterke mate den invloed der crisis. De suikeraccijns vertoonde ditmaal een accres van f 186.900. Ook op zichzelf beschouwd was de ontvangst niet gering; immers f 4.661.300 bij een gemiddelde maandraming van f 4.166.700. De loop van dit middel is bevredigend; het verbruik van suiker neemt blijkbaar weer toe. Tenslotte de tabaksaccijns, die al weer in opbrengst terugliep, zij het met een gering bedrag (f 15.600). Gerekend over acht maanden verschafte het loopende jaar nog een voorsprong van f 3.173.100.

De belasting op gouden en zilveren werken leverde ruim f 200 meer op, terwijl de omzetbelasting een stijging vertoonde van f 247.700. Hoewel de prijzen nog steeds dalen, wordt de wet aan den anderen kant beter uitgevoerd. Toch blijft de opbrengst teleurstellen; als men bedenkt, dat de tweede maand van het kwartaal de ruimste baten geeft, dan is een ontvangst van f 5.662.000 bij een maandraming van f 6.791.700 een groote tegenvaller. Met de couponbelasting gaat het beter; in de afgelopen maand werd een surplus van f 233.800 ontvangen, waardoor de voorsprong, in de afgelopen maand verkregen, steeg tot f 1.052.200.

De z.g. conjunctuurheffingen maakten ditmaal een minder goed figuur. De zegelrechten gaven f 300.500 minder, hetgeen slechts voor een klein deel aan een trager vloeien der beursbelasting is toe te schrijven, aangezien laatstgenoemd middel maar f 27.400 minder opbracht. De registratierechten daalden, door minder verkopen van vast goed, met f 143.600, niettegenstaande het feit dat de ontvangsten van Augustus 1934 volstrekt niet hoog waren. Met een opbrengst van f 598.100 bereikten de registratierechten een nieuw dieptepunt.

De successierechten beuzen opnieuw hun wisselvalligheid. Na het enorme décrés van Juli jl. gaf de zoo juist verstreken maand weer een vooruitgang van f 420.000. Over het algemeen is de loop van dit middel dit jaar meegevallen. Daaraan is het dan ook toe te schrijven, dat in de maanden Januari t/m Augustus f 803.200 meer kon worden geboekt dan in hetzelfde tijdvak van 1934 en f 1.234.100 meer dan het evenredig deel der raming. De loodsgelden gingen achteruit met f 43.300.

Over de Directe Belastingen kunnen wij kort zijn. Bij de inkomstenbelasting doet de invloed van het nieuwe belastingjaar zich nog in sterke mate gevoelen, waardoor de stand van het zuivere kohierbedrag steeg van f 36.803.100 op ultimo Juli tot f 44.807.400 op eind Augustus. Dit laatste bedrag komt f 2.124.900 uit boven den stand op het overeenkomstige tijdstip van 1934 door de verhooging van de opcenten. De teruggang in opbrengst van de vermogensbelasting en de Verdedigingsbelasting houdt verband met de waardedaling der effecten en der onroerende goederen; zonder de verhooging der opcenten zou de achteruitgang van de vermogensbelasting nog grooter zijn geweest.

Tenslotte moge nog worden opgemerkt, dat de rijwielbelasting in de afgelopen maand nog f 3.694.520 heeft opgeleverd. Hierdoor is de achterstand van Juli jl. ruimschoots ingehaald. Over de eerste acht maanden van het jaar bedroeg de opbrengst der rijwielbelasting f 7.436.000. In het vorige jaar kon ten bate van het voormalige Wegenfonds in hetzelfde tijdvak een bedrag van f 7.256.400 worden geboekt. Het aantal verkochte rijwielplaatjes is dit jaar dus al weer beduidend hooger. Het voor 1935 geraamde opbrengstcijfer werd reeds met f 186.010 overschreden.

AANTEKENINGEN.

Economische politiek in België in de depressie.

Te midden van de vele twistvragen op economisch gebied is er een, welke in ons land, vooral in den laatsten tijd, een groote practische beteekenis heeft gekregen, nl. de vraag, op welke wijze een deflatiepolitiek moet worden gevoerd.

In de 13de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut wordt de economische politiek in België in de depressie, vooral de door de volmachten-regeringen De Brocqueville en Theunis (Aug. 1934 tot Maart 1935) gevoerde versnelde aanpassingspolitiek, aan een critisch onderzoek onderworpen. De schrijver, Dr. H. M. H. A. van der Valk, die reeds vroeger een studie over de betrekking tusschen banken en industrie in België heeft gemaakt, behandelt in een viertal hoofdstukken achtereenvolgens den loop van de conjunctuur in de depressie, de positie van het bankwezen in de deflatie, het interventionisme van den Staat in het economisch leven en de oorzaken van de devaluatie van den Belgischen Franc.

De depressie in België heeft zich in twee étappes voltrokken. De eerste étappe, die tot 1932 duurde, was vrijwel geheel van conjunctureelen aard, een noodzakelijke reactie op een ongezonde credietexpansie en overinvesteering in de jaren 1927 t/m 1929.

Ondanks een grooté mate van aanpassing bleef de volkshuishouding in een toestand van voortdurende labiliteit verkeeren. Het tweede gedeelte van de depressie in België toonde dan ook niet meer op alle gebieden een overeenkomst met het klassieke schema, dat uit de conjunctuurleer bekend is. Deze periode is te beschouwen als een secundaire deflatie, dat is een proces van cumulatieven achteruitgang, waarin de factoren van een economische verstoring zich voortdurend reproduceeren.

De grootste verschillen met vroegere depressies openbaarden zich in de prijs- en kostenstructuur en de handelsbeweging. Het binnenlandsche peil van prijzen en kosten bleef hooger dan op de wereldmarkt. Door zijn krachtige deflatiepolitiek kon België in het algemeen in sterke mate concurreren met de goudlanden. Tengevolge van een rigoureuze contingentieeringpolitiek werd de afzet van Belgische producten naar deze landen versperd; met de landen met een gedeprecieerde valuta waren de vroegere concurrentieverhoudingen nog niet hersteld.

De toestand van de openbare financiën werd niet alleen ongunstig beïnvloed door de aanhoudende prijsdaling, maar ook door de structuur van de staatsbegroting. Na den oorlog was de uitgavenzijde onelastischer, de inkomstenzijde elastischer geworden, waardoor de conjunctuurgevoeligheid van de staatsbegroting was toegenomen. Ondanks een aanzienlijke verhooging van de belastingen werd het evenwicht, zoodra dit op papier met moeite bereikt was, telkens opnieuw verstoord. Dientengevolge kon ook de rente van de overheidsobligaties niet worden verlaagd.

De wanverhouding tusschen prijzen en kosten bleef bestaan tengevolge van de starheid van een groot aantal elementen; de druk op de elastische gedeelten werd zodoende steeds zwaarder, hetgeen o.a. tot uiting kwam in de groote loonsverlaging, vooral in de onbeschatte bedrijven.

De sterke deflatie had een ongunstigen invloed op de banken, die in België een tweeledig karakter hebben, nl. van financieringsbank en depositobank. De moeilijkheden werden vergroot, doordat sommige banken reeds vóór 1929 de grenzen van een gezonde credietverleening hadden overschreden. De deflatie verminderde de waarde van de effectenportefeuille, vergrootte de verliezen op de uitstaande credieten, deed het vertrouwen afnemen, hetgeen het terugtrekken van deposito's stimuleerde en het aanhouden van groote kasreserves noodzakelijk maakte. Tegen een dergelijke cumulatie van ongunstige factoren wa-

ren de Belgische banken bij het doorvoeren van een verdere deflatiepolitiek niet bestand.

De zwakke positie van het Belgische credietwezen is vooral de aanleiding geweest tot het staatsinterventionisme.

De maatregelen van de volmachtenregeeringen beoogden het voeren van een actieve conjunctuurpolitiek tezamen met een geforceerd aanpassingsproces. De aanpassingspolitiek was enerzijds gericht op een verlaging van de kosten van levensonderhoud, anderzijds op een bezuiniging op den publieken dienst. De actieve conjunctuurpolitiek bestond uit een verlichting van de lasten, die op het bedrijfsleven rustten (verlaging van rente en belastingen) en uitbreiding van het credietmechanisme. Deze laatste maatregelen kwamen practisch neer op een steun aan het bankwezen, daar tengevolge van de voortdurend zwakker wordende positie van het bankwezen geen nieuwe credieten aan het bedrijfsleven werden verstrekt.

De schrijver toont aan, dat de loonen en kleinhandelsprijzen in België nog een zeer groote dispariteit vertoonden met de overeenkomstige elementen in Engeland, zoodat voor een evenwicht met dit land nog een zeer drastische verlaging van het kostenpeil noodzakelijk was. Uit een analyseering van de verschillende kostenelementen in het binnenland blijkt, dat in 1934 vergeleken met 1929 de rentelast van particulieren en overheid en de vaste lasten niet alleen reëel maar ook nominaal zijn gestegen in plaats van gedaald.

Tengevolge van het blijven bestaan van de starre elementen wordt de druk van de deflatie voornamelijk gelegd op de meest elastische deelen van de volkshuishouding, waardoor een sterke verschuiving in de inkomensverdeling plaats vindt, die allerlei sociale reacties opwekt. Daarbij komt dan nog de aantasting van de rechten van rentetrekken en gepensionneerden. Dit leidt ertoe, dat de oppositie zich niet alleen verdiept, maar ook verbreedt. Hoewel deze factor van niet economischen aard is, schept de sociale onrust een sfeer van wantrouwen, die vooral in België de uiterst labiele credietpositie moest ondermijnen.

Daarbij kwam, dat de depressie in België niet alleen van conjunctureelen, maar ook van structureelen aard was. Het aanpassingsproces moet van anderen aard zijn, indien verschuivingen in afzetverhoudingen tot productiewijzigingen moeten leiden. Het prijsmechanisme kan in dat geval niet een directe oplossing voor de moeilijkheden bieden.

De kunstmatige verlaging van dezen rentestand in België was niet in overeenstemming met de principes van de deflatiepolitiek. Bovendien was de positie van de centrale bank reeds verzwakt door een te ruime credietpolitiek. Toen de goudafvloeiingen een grooten omvang begonnen aan te nemen, kon de Regeering haar politiek van credietexpansie niet opgeven om den gouden standaard te verdedigen. Daarom is de gouden standaard nationaal van drie kanten ondermijnd. In de eerste plaats door niet monetaire factoren, t.w. de groote mate van inelasticiteit in de volkshuishouding. Verder door de uiterst labiele credietstructuur van de Belgische banken en tenslotte door monetaire factoren, die de klassieke verdedigingsmiddelen van den gouden standaard (disconto-verhooging en credietrestrictie) verlamden.

De actieve politiek was niet in overeenstemming met de eischen van een monetaire politiek, die op handhaving van den gouden standaard was gericht. Ter verdediging van den gouden standaard had de credietpolitiek moeten worden opgegeven, waardoor het bankwezen zou zijn ingestort, hetgeen niet alleen het bedrijfsleven verder zou hebben verlamd, doch ook het bezit van de spaarders direct en indirect hebben aangetast. Dit bezit, dat langen tijd veilig scheen, was het op het einde van de deflatieperiode niet meer. Onder deze omstandigheden was de oude goudpariteit niet meer te handhaven.

De schrijver komt dan tot de conclusie, dat de

devaluatie met 28 pCt. het evenwicht in de volkshuishouding heeft verbeterd, maar niet hersteld. Dit percentage kan later te hoog of te laag blijken te zijn, hetgeen het land dan voor nieuwe moeilijkheden zal stellen. Rekening houdende met de bijzondere positie van België, staat het vast, dat, zoolang de internationale valutastabilisatie nog niet tot stand is gekomen, de aanpassing in de goudlanden zich nog niet heeft voltrokken, de handelspolitieke constellatie zich nog voortdurend wijzigt en de internationale conjunctuur niet verbetert, het evenwicht in de Belgische volkshuishouding niet kan worden hersteld.

De 13de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Aan het einde dezer week zal publicatie No. 13 van het Nederlandsch Economisch Instituut, getiteld: „Economische politiek in België in de depressie” van de hand van Dr. H. M. H. A. van der Valk, het licht zien. Een korte samenvatting van dit boek vindt men hiervoren opgenomen. De studie, die in den handel zal worden gebracht voor den prijs van f 1,—, is 98 pagina's groot en bevat 16 grafieken. Zij zal, evenals de overige publicaties, tegen een verlaagden prijs (voor dit boek f 0,75) beschikbaar worden gesteld voor donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut. Bestellingen (*uitsluitend voor leden*) gelieve men te richten aan het Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam, Giro No. 158477.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Aug. zijn volgens Czarnikow:

	1935 tons	1934 tons	1933 tons
Duitschland.....	517.000	382.000	481.000
Tsjecho-Slowakije.....	149.000	145.000	196.000
Frankrijk.....	441.000	258.000	292.000
Nederland.....	197.000	223.000	161.000
België.....	89.000	72.000	87.000
Hongarije.....	38.000	41.000	50.000
Polen.....	141.000	129.000	207.000
U.K. Geïmp. suiker.....	196.000	260.000	287.000
„ Binnenl. „.....	64.000	60.000	37.000
Europa.....	1.832.000	1.570.000	1.798.000
V.S. Alle havens.....	552.000	752.000	584.000
Cubaansche havens.....	480.000	788.000	761.000
Cuba binnenland.....	1.075.000	1.400.000	1.500.000
Java.....	1.548.000	2.340.000	2.767.000
Totaal.....	5.487.000	6.850.000	7.410.000

INGEZONDEN STUKKEN.

HERSTEL VAN HET CREDIET DER HYPOTHEEK-BANKEN.

De heer J. J. Korndorffer schrijft ons:

In het vorige nummer van dit tijdschrift komt een bestrijding voor, door den Voorzitter van de „Vereeniging van Directeuren van Hypotheekbanken”, van mijn artikel, onder bovenstaanden titel opgenomen in E.-S.B. van 11 Sept jl. De Schrijver komt aan het slot tot de conclusie, dat het vertrouwen in een pandbrief geenszins is geschokt door verkeerd beleid van de hypotheekbankdirecties (hetgeen uiteraard niet door mij is beweerd), doch gevolg is van de bijzondere omstandigheden, die ook het Staats- en het Gemeentecrediet in ernstige mate hebben geschokt. In het stuk zelf maakt de heer Del Campo verder nog melding van „aantijgingen” tegen de leiders onzer hypotheekbanken en Z.Ed. blijkt verder van meening, dat ik een aanval meende te moeten doen op het beleid van de hypotheekbanken inzake winstuitkeeringen.

Het komt mij voor, dat den heer Del Campo de strekking van mijn artikel is ontgaan. Dat artikel is geheel van zakelijken en opbouwenden aard. Het stelde nl. in het licht, — er van uitgaande, dat het crediet der hypotheekbanken nu eenmaal ernstig is

geschokt, — dat een spoedig herstel van dat crediet een eisch is van algemeen belang en dat de Regeering een recht van medespreken behoort te verkrijgen, ten einde met zoo min mogelijk hinder voor het hypotheekbankbedrijf het crediet van dat bedrijf zoo spoedig mogelijk te kunnen herstellen, en tevens om aan dat crediet, zonder hinder voor het geheel vrij blijvende bedrijf, een beteren grondslag in de toekomst te schenken.

Critiek op het beleid der bankdirecties was geenszins mijn doel; dat beleid werd echter onvermijdelijk ook binnen den kring der beschouwingen getrokken als toelichting en motiveering, o.a. om te doen blijken, dat, gezien de opvattingen bij de hypotheekbanken, van deze niet de vereischte maatregelen zijn te verwachten. Het ligt natuurlijk niet op mijn weg te betoogen, dat het hypotheekbedrijf zoo bijzonder winstgevend is, — dat gaat mij niet aan, interesseert mij trouwens ook niet. Echter ligt wél op mijn weg in het licht te stellen, dat aanzienlijke bedragen aan de hypotheekbanken voor winstuitkeeringen zijn onttrokken, toen zoo krachtig mogelijke versterking van haar financiële positie haar plicht was. Uiteraard heeft het niet in de macht der hypotheekbanken gelegen te voorkomen of te verhelpen, wat mij de hoofdoorzaak van de verzwakking harer financiële positie lijkt — d.i. de waardedaling der hypotheecaire onderpanden — maar wél was in haar macht de gevolgen van die waardedaling te verminderen door het vergrooten tot het uiterste van haar reserves, m.a.w. het vergrooten van de veiligheidsmarge voor de pandbriefhouders.

De inhoud van het stuk van den heer Del Campo vormt gedeeltelijk een bevestiging van mijn betoog, gaat overigens in hoofdzaak daar langs heen en leidt onwillekeurig de aandacht af van de hoofdzaken. Het bevat echter één belangrijk punt van zakelijken aard, dat nogmaals onder de oogen behoort te worden gezien.

In overeenstemming met hetgeen men vrijwel overal naar voren ziet gebracht, schrijft de heer Del Campo den aan het hypotheekbankcrediet toegebrachten schok toe aan de vermindering der rechtzekerheid voor de pandbriefhouders; daar zou „de” oorzaak liggen, ook al noemt genoemde heer nog enkele factoren van minder belang. En de heer Del Campo legt daarbij den nadruk op de uitvaardiging in Maart jl. van de Koninklijke besluiten inzake de landbouw hypotheeken en op de, volgens hem, dreigende beperking van het executierecht voor stedelijke hypotheeken; tevens maakt hij melding van de ellendige ervaring met de, niet bij de R.P.S.B. aangesloten, Vaderlandsche hypotheekbank.

Het is natuurlijk niet mogelijk de grootte van den invloed der verschillende factoren af te wegen; de verminderde rechtzekerheid vermeldde ik uiteraard eveneens in mijn artikel, zelfs eenige malen, maar ik meende nadruk te moeten leggen op de catastrophale, nog steeds doorgaande, waardevermindering van de hypotheecaire onderpanden, niet alleen omdat deze waardedaling m.i. de belangrijkste factor is, maar ook omdat daaraan niet steeds voldoende aandacht door de hypotheekbanken is geschonken en omdat de ernst van die waardedaling slechts geleidelijk tot het besef der beleggers is doorgedrongen en vermoedelijk zelfs nu nog niet ten volle wordt beseft. Niemand zal den grooten invloed van den door den heer Del Campo gedachten hoofdfactor ontkennen, maar het is m.i. toch buiten kijf, dat die factor gelijkelijk moet drukken op de pandbrieven van alle hypotheekbanken, geen enkele uitgezonderd; de ervaring leert evenwel, dat de toestand anders is, — men sla slechts de beursnoteringen na.

Men staat hier voor een gevolg van het, gedurende een langdurige periode, versluieren van den toestand door den steun aan de beurskoersen verleend door de hypotheekbanken zelf, — enkele uitgezonderd. Tenslotte was het niet langer mogelijk het aanbod ter

beurze te verwerken en in dit verband maakte ik dan ook melding van de bekende publicatie in diezelfde, door den heer Del Campo genoemde, maand Maart van dit jaar, blijkens welke een bepaalde hypotheekbank in nog geen drie maanden tijd ruim één millioen gulden had besteed voor steun als bedoeld. Het eindigen en het verminderen van dergelijken steun, gepaard aan de andere reeds genoemde factoren, moest natuurlijk het inzakken der koersen tot gevolg hebben tot een peil, in overeenstemming met de opvatting van beurs en publiek.

De heer Del Campo maakt nog de opmerking, dat mij bekend kan zijn een gebrek aan medewerking van de Rijksfondsen, inzake vrijwillige conversie van pandbrieven en het in contanten doen uitbetalen van uitgelote pandbrieven. Ongetwijfeld is de houding der Rijksfondsen ten opzichte van de hypotheekbanken reeds sedert eenigen tijd zeer gereserveerd geweest (pandbriefbezit der Rijksfondsen, met inbegrip van de Indische Pensioenfondsen, op 31 December 1931 f 103 millioen, op 1 Maart 1935 f 94 millioen), maar, in verband met beide opmerkingen, meen ik er op te mogen wijzen, „wie het onderste uit de kan wil hebben, dien valt het lid op den neus.” De uitlating van den heer Del Campo inzake vrijwillige conversie, geeft mij verder den indruk, dat hij niet volledig op de hoogte is. Uit den aard van de zaak kan ik niet verder hierop ingaan. Nu intusschen mijn geachte opponent meent de bewuste onderhandelingen in herinnering te moeten brengen, meen ik dat te mogen doen ten opzichte van de opmerking in het artikel in het nummer van 11 Sept. jl., dat *reeds voor eenige jaren en bij herhaling*, van de zijde van enkele zeer groote beleggers, den hypotheekbanken is gewezen op de noodzaak van een voorzichtige dividendpolitiek en van krachtige reserveering.

Het is mij niet duidelijk geworden, wat men kan aanvoeren tegen een recht van medespreken van de Regeering, zoowel nu, ter onmiddellijke gezondmaking van het bedrijf, als in de toekomst ter verkrijging van zoo groot mogelijken waarborg voor het vervolgens in goeden toestand doen blijven van het bedrijf.

Daar de Regeering, blijkens het bekende wetsontwerp, als redster gaat optreden, is het vanzelf sprekend, dat zij zich bij de gezondmaking doet gelden; de goede banken behoeven daarvan geen last te hebben — integendeel.

Maar ook een recht van toezicht in de toekomst is m.i. onmisbaar geworden, gezien den geweldigen omvang, dien het hypotheekbankbedrijf geleidelijk heeft verkregen. 31 December 1920 ca. f 600 millioen hypotheeken, 31 December 1934 ca. f 1000 millioen hypotheeken, en mede niet uit het oog verliezende, dat een goed hypotheekbankcrediet een algemeen maatschappelijk belang is van de eerste orde. Het besproken bedrijf is in ons land even onmisbaar geworden als de Posterijen, de telefoondienst, de electriciteitsvoorziening, enz. Als men goede volkshuisvesting een eerste levensbehoefte kan noemen, zou men datzelfde kunnen zeggen van goedkoop en goedwerkend hypotheecair crediet. Het hypotheekbankbedrijf is nu eenmaal niet een gewoon geldverdienbedrijf, — stagnatie van het hypotheekbankcrediet vindt in ruimen kring haar weerslag en brengt onmiddellijk ernstige consequenties mede voor de volkshuisvesting. En uiteraard is het een algemeen belang, dat in de kapitaalbehoeften der volkshuisvesting zoo goedkoop mogelijk worde voorzien, waartoe o.a. een eisch is, dat het hypotheekbankwezen zoo efficiënt mogelijk zij. Het karakter van het hypotheekbankbedrijf nadert in zekeren zin dat van de openbaar nutsbedrijven en vereischt als zoodanig de onafgebroken aandacht van de Overheid.

Het in de toekomst gedachte toezicht is ver van ingrijpend. In plaats van toezending van bepaalde gegevens aan de Rijkspostspaarbank, zoals tot nu toe, zouden die stukken in het vervolg naar de „Hypotheekkamer” gaan. Hoofdvverschil met den tegenwoor-

digen toestand zou slechts zijn, een beperkte bevoegdheid tot publicatie door het controle-organ in bepaalde omstandigheden, een bevoegdheid in den geest van die der „Verzekeringskamer”. En het instellen van een hypotheektaxatieregister houdt evenmin iets ingrijpends in, vereischt evenmin veel omslag, zal evenwel een preventieve werking hebben op de taxateurs en op het beleid van onvoorzichtige hypotheekbanken, doch zal de banken niet het minst in haar bedrijf behoeven te hinderen, integendeel — zal haar tot steun zijn.

Alles moet zijn tijd hebben tot rijpen, ook de overtuiging, dat het hypotheekbankbedrijf, zooals het geleidelijk is gegroeid, niet buiten toezicht van de Overheid kan blijven. Het heeft zich in ons Land in vrijheid kunnen ontwikkelen; laat dat, indien eenigszins mogelijk, zóó blijven. Een tijdig handelen nu in den aangegeven geest, zal later de noodzaak van veel verdere Staatsbemoering kunnen voorkomen.

Nog zij herhaald: „men generaliseere niet.”

DE NOOD DER BINNENSCHIEPVAART.

De heer J. P. B. Tissot van Patot schrijft ons:

In het nummer van 4 Sept. jl. verklaart de heer Mr. W. C. Mees den crisis-toestand der binnenscheepvaart uit invloeden, die reeds aanwezig waren vóór de invoering der Evenredige Vrachtverdeling (mededinging van den vrachtauto door snelle en grondige verbetering van ons wegennet, van de spoorwegen door het ontslag van hun verplichting tot publicatie der tarieven en van de kustvaart door de stimulators van het Werkfonds) en die, welke zijn ontstaan dóór en tijdens de werking der E. V. (weer aan de markt komen van onttakeld materieel, het geringe emplooi der economisch méér-waardige motorschepen en de terugloop van de vervoerde hoeveelheid goederen). Als maatregelen beveelt de schrijver aan: 1e. geleidelijke opheffing van de werking van de wet nopens de E. V., 2e. classificatie, 3e. vaarvergunning, 4e. stopzetting van den aanbouw, 5e. uitkoop van het oudste materieel, 6e. ontheffing van vaarbelastingen, 7e. vergunningsstelsel voor vrachtauto's, 8e. beter (technisch) onderwijs aan schippers.

In het algemeen kunnen wij het oordeel van den heer Mees onderschrijven, doch het zij ons vergund om naar aanleiding van zijn artikel de volgende opmerkingen te maken, resp. de volgende aanvullingen te geven. Wij willen daarbij vooral een interne factor in de crisis-bewerking eenigszins meer belichten dan den schrijver deed en wel de vergroting van de vervoercapaciteit der binnenscheepvaart in de laatste jaren, waartoe wij in staat zijn door de recente publicatie van de „Statistiek betreffende de grootte en samenstelling der binnenvloot”. Uit die statistiek blijkt, dat op 1 Maart 1934 het totale aantal onder de E. V. vallende schepen 17.133 bedroeg, metende 3.117.638 ton, waarvan 10.141 schepen, vertegenwoordigend 2.413.054 ton, emplooi vonden in de particuliere schipperij.

Voor ons doel zijn vooral de gegevens betreffende de vergroting van de vervoercapaciteit van belang. Deze is bewerkt door a. betere sleepgelegenheid, b. motorisatie en c. aanbouw van nieuwe schepen, waarvan de eerste twee indirect (door grootere omloopsnelheid), de laatste direct de vervoercapaciteit hebben vergroot. Betreffende de betere sleepgelegenheid staan ons geen cijfers ten dienste, des te meer echter aangaande de andere twee factoren.

Wat de motorisatie betreft, is het interessant op te merken, dat op 1 Maart 1934 van de onder de E. V. vallende 17.133 schepen (met 3.117.638 ton) 9.822 schepen (met 2.426.527 ton of 77 pCt.) niet mechanisch konden worden voortbewogen, terwijl zulks bij de rest, zijnde 7.311 schepen (met 691.111 ton) wel het geval was, waaruit volgt, dat motorisatie bij voorkeur bij de kleinere schepen heeft plaats gevonden.

Hoe staat het echter met de ontwikkeling der mo-

torisatie? Een denkbeeld hiervan kan worden gevormd door de vermelding, dat in totaal aan motorboten in de jaren 1922 t.e.m. 1930 stuks, met een tonnage van 170.000 ton, werd opgeleverd (waarvan aan de particuliere binnenschipperij 737 motorschepen, metende 92.195 ton toevielen) tegen een totaal opgeleverd aantal van 4437 schepen, metende 1.047.791 ton. De verhoudingen zijn, zoowel voor het aantal als voor de tonnage, sprekend: ongeveer 40 pCt. der vloot, vertegenwoordigend 16 pCt. der totale tonnage, is van betrekkelijk jongen datum. Een andere tabel leert ons, dat uit dezelfde periode 2321 „gemotoriseerde” schepen (met 231.766 ton) stammen. Dat een dergelijke versterking van het motorisch element in de stijging der vervoercapaciteit van de binnenvloot een niet onbelangrijke factor is geweest, geven bovenstaande cijfer-groeperingen wel aan.

Wat de derde factor tot vergroting der capaciteit betreft — de aanbouw van nieuwe schepen — geeft de statistiek ons het volgende cijfermateriaal. Uit de jaren 1922—1930 dateeren 4.437 schepen (1.047.791 ton); 26 pCt. van het totale aantal op het moment aanwezige schepen en 33 pCt. van de thans beschikbare tonnage dateeren dus uit de periode tusschen de na-oorlogsche hausse en het begin van de baisse in 1930. Het is bij gebrek aan een statistiek, aangevende de totale hoeveelheid vervoerde goederen, wel niet met cijfers te staven, maar men ontkomt toch niet aan den indruk, dat een dergelijke aanbouw niet „evenredig” is geweest met de behoefte. Dat daarbij de constatering van de crisis in de binnenscheepvaart reeds dateert van vóór 1931, toen nog geen der andere vervoerwijzen klaagde, geeft óók wel aan, dat in de interne verhoudingen niet alles pluis was. Hierdoor is de conclusie niet lichtvaardig, dat de crisis in de binnenscheepvaart niet in de laatste plaats te wijten is aan de interne factor van de te sterke vergroting der capaciteit, die niet in het minst tot een ongezonden toestand geleid heeft. (Zie ook: de *Binnenscheepvaart* van 21 Sept. jl. e.v., waar wij deze meening uitvoeriger uiteenzetten).

In dit verband dient de opmerking geplaatst te worden, dat het uitgangspunt van den heer Mees — dat de toestand vóór de intreding der drievoudige mededinging gezond was — niet geheel bekrachtigd wordt door de verwijzing naar den geringen achterstand van rente en aflossing bij de scheepshypotheekbanken. Uit dit verschijnsel valt nog niet te concluderen tot een intern gezonden toestand, hoogstens valt hieruit op te maken, dat de situatie nog niet zóó ongezond was, dat verplichte schulden niet meer konden worden voldaan en men een confiscatie van zijn middel tot broodwinning risqueerde. Bovendien is het een bekend verschijnsel, dat bij vervoermiddelen steeds een overmaat van capaciteit aanwezig is (o.m. veroorzaakt door de omstandigheid, dat men niet „op voorraad” kan produceeren en door het gemis aan een open markt), maar dat dit teveel eerst openbaar wordt in tijden van laagconjunctuur, wanneer de prijs-(tarief)-calculatie scherper wordt dan voorheen.

Het bovenstaande betreft de oorzaken van de crisis, zooals de heer Mees die geschetst heeft. Tenslotte nog een opmerking over de oplossing van het vraagstuk.

Gezien het o.i. belangrijke euvel der overmatige capaciteit, die noodzakelijk leidt tot een „verduining van het verkeer”, behoeft het geen betoog, dat wij de door den heer Mees aanbevolen maatregelen — geleidelijke opheffing van de wet op de E. V., die den bestaanden toestand sanctionneert en continueert, de classificatie, de vaarvergunning, de stopzetting van nieuwen aanbouw, uitkoop van het oudste materieel (het oudste schip dateert uit 1846; het aantal schepen, dat thans meer dan 35 jaar oud is, bedraagt 2428, vertegenwoordigend pl.m. 511.000 ton) — uit hoofde van hun beperkende werking op de capaciteit zonder restrictie kunnen bijvallen. Minder sympathiek staan wij tegenover de voorgestelde ontheffing van

vaargelden, omdat zij het beginsel van eigen-kosten-dekking weerstreeft. Dit principe vloeit voort uit den economischen aard van het verkeer en voorkomt willekeurige subsidieering van Overheidswege van bepaalde schakels in het productie-proces, terwijl niet-naleving van dit beginsel schijnrentabiliteit van dien bedrijfstak en dier bedrijven, welke van haar diensten gebruik maken, en het gevaar van overkapitalisatie als gevolgen oplevert, hetgeen niet in het belang der binnenscheepvaart kan zijn.

Wat het vergunningsstelsel voor vrachtauto's betreft, zouden wij een dergelijk systeem niet anders dan kunnen toelijken. Wij zijn evenwel beducht voor een partieele en fragmentarische regeling van vervoerwijzen, omdat juist de ervaring, opgedaan met de E. V., geleerd heeft, dat *niet-ordening-over-de-geheele-linie* het gebied, waar *wel* geordend wordt, in een onbehaaglijke uitzonderingspositie brengt, waarop allerlei concurrerende krachten kunnen worden uitgeoefend, die de uitwerking der overigens juiste maatregelen tegenstreven en soms opheffen. Het is o.i. daarom aanbevelenswaardig de binnenscheepvaart-verhoudingen gelijktijdig met die in het *geheele* verkeer te regelen, wil men wederom niet dezelfde onplezierige ervaringen opdoen als thans bij de E. V. het geval is.

N a s c h r i f t. In het bovenstaande worden ter aanvulling van het door mij in No. 1027 van dit tijdschrift geplaatste artikel verschillende opmerkingen gemaakt, die mij aanleiding geven daarover en tevens tot verduidelijking van hetgeen ik geschreven heb, tevens nog het een en ander te zeggen.

De geachte inzender maakt bij zijn artikel gebruik van de recente publicatie „Statistiek van grootte en samenstelling van de binnenvloot in Nederland (toestand op 1 Maart 1934)”. Deze publicatie, waarvan ook ik vóór het schrijven van mijn artikel met belangstelling kennis had genomen, is zeker voor de kennis van de binnenvloot van zeer veel belang. Zooals echter in de inleiding door de samenstellers wordt opgemerkt, betreft zij niet de geheele binnenvloot, maar slechts de binnenschepen, welke op 1 Maart 1934 geregistreerd waren ten behoeve van de evenredige vrachtverdeling.

Het is bekend, dat het gebruiken van statistieken, hoe nuttig ook, met groote voorzichtigheid dient te geschieden. Dit geldt in dit geval nog te meer, daar de cijfers van deze statistiek niet een afgerond geheel, dat de zuivere binnenvloot omvat, betreffen, maar er tevens in is opgenomen een gedeelte van de vloot Rijnschepen, terwijl een ander gedeelte, dat niet voor de Evenredige vrachtverdeling geregistreerd is, er niet in is opgenomen. Bij de beoordeeling van de door den heer Tissot van Patot vermelde cijfers zal men dit in het oog moeten houden.

De voormelde schrijver meent, dat ik van meening was dat in 1930 toen de huidige crisis in de binnenscheepvaart aanving, de toestand in de binnenscheepvaart gezond was. Dit was zeker niet het geval en is dan ook niet door mij beweerd, wel dat vóór dien tijd de goede schepen van de binnenvloot geregeld loonen-de bezigheid vonden. Dit werd door mij betoogd, omdat in dien tijd de eigenaren van deze schepen in staat waren geregeld hunne verplichtingen tegenover de scheepshypotheekbanken na te komen. Ik blijf deze bewering juist achten; een langdurige ervaring heeft mij geleerd, dat juist de nakoming van de verplichtingen tot betalen van rente en aflossingen een goed beeld geeft van de situatie van de eigenaren van met hypotheek bezwaarde schepen; dit is een thermometer, die over het al of niet financieel gezond zijn van het bedrijf der betrokken scheepseigenaren een betrouwbaar beeld geeft.

In het bedrijf van de binnenvaart hebben zich in den loop der tijden telkens veranderingen voorgedaan. Welk een invloed op de aan de zuivere binnenvaart verwante Rijnvaart de in 1841 in gebruik genomen

ijzeren sleepaken gehad hebben kan men in een voor eenige jaren verschenen dissertatie¹⁾ uitvoerig beschreven vinden. Tegen de concurrentie van deze sleepaken, die er op ingericht waren zoo weinig mogelijk weerstand aan den druk van het water te bieden, waren de toenmalige logge, ongelijksoortige zeilschepen niet bestand. Er maakte zich een groote ongerustheid van de zeilschippers meester, die aan de Regeeringen van de Rijnoverstaten verzochten het gebruik van sleepaken te verbieden, hetgeen natuurlijk geweigerd werd. Het gevolg was, dat een aantal „beurtschippers” zijn bedrijf moest opgeven.

Wanneer men in dit proefschrift leest „Voor de *vrije schippers* werd de strijd om het bestaan door de stoomsleepvaart nog moeilijker dan hij al was. De vrachten daalden voortdurend. Van de schippers maakte zich een gevoel van moedeloosheid en opstandigheid meester, dat in het revolutiejaar 1848 tot verzet tegen het gezag en tot aanvallen op de sleepbooten leidde”, dan is het onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden bemoedigend te weten, dat ook toen de *vrije Rijnschippers* niet ten gronde zijn gegaan, al hebben zij zich aan de omstandigheden moeten aanpassen!

In de binnenvaart heeft men een dergelijke verandering gehad, toen in het laatste kwartaal van de negentiende eeuw de houten schepen door de ijzeren schepen zijn verdrongen.

Een nieuw keerpunt voor de binnenvaart is gekomen, toen in 1900 op groote schaal motorbooten werden aangebouwd. De aanbouw van deze soort schepen nam geleidelijk toe, terwijl op den duur de aanbouw van zeilschepen achterwege bleef. Dit blijkt wel uit tabel XXII²⁾ van de bovenvermelde publicatie. Van de in deze tabel vermelde 1370 klippers zijn er 105, van de 2750 tjalken 106, maar van de 3523 motorbooten 1920 na het jaar 1920 gebouwd. Zeilschepen werden dus practisch niet aangebouwd, maar des te meer motorbooten. Hieronder heb ik eenige aan tabel XXII ontleende cijfers opgenomen, die deze ontwikkeling duidelijk aangeven.

Jaren van oplevering	Klippers		Tjalken, Boeiers		Motorbooten	
	Aantal	Ton	Aantal	Ton	Aantal	Ton
1901/1910..	546	81.552	1.335	105.002	660	45.605
1911/1920..	279	36.752	424	28.671	678	50.244
1921/1930..	95	9.039	102	6.072	1.778	176.301
1931/1934.. (Maart)	10	1.004	4	255	142	23.976

Een deel van de zeilschepen werd, al of niet verlengd, van een motor voorzien, andere werden tot sleepschip herschapen. Deze veranderde schepen waren echter niet gelijkwaardig met de als motorboot of als sleepschip gebouwde schepen. Zoo werd steeds meer het zeilschip door de motorboot en door het sleepschip vervangen. Daarbij valt te bedenken, dat in het algemeen de motor wordt gebruikt bij de kleinere schepen. Met van een motor voorziene kempenaren van omstreeks 500 ton kwam men, ook al komen er in de beurtvaart enkele motorbooten voor van grotere tonnage, op de grens.

De motorbooten zijn goed voor het snelvervoer, dus voor stukgoederen. Grotere hoeveelheden als erts, kolen, granen kan men beter in door sleepbooten gesleepte sleepkanen vervoeren. Bij het vervoer van deze goederen is niet zooveel haast en daarenboven kan het door een stoom- of motorsleepboot gesleepte sleepschip wat de kosten betreft zeer goed concurreren tegen de motorboot, die voor deze ladingen te duur in exploitatie is.

¹⁾ „Rotterdam en het Duitsche achterland 1831—1851”, proefschrift in 1931 gepubliceerd door P. J. Bouman.

²⁾ De in de statistiek vermelde gegevens berusten op de opgave van de eigenaren. De mogelijkheid bestaat, dat vooral bij oudere schepen de eigenaren geneigd geweest zijn den leeftijd wat te flatteren en bijv. een jaartal van verbouwing als jaartal van aanbouw aan te geven.

Dat groote sleepschepen niet van motoren voorzien worden, ligt daarenboven aan het feit, dat zij, door motoren voortbewogen, op de binnenwateren en den Rijn moeilijk te manoeuvreeren zouden zijn.

De structuurveranderingen in de binnenvaart hadden het altijd in dergelijke omstandigheden optredende gevolg, dat een groep van schippers in moeilijke omstandigheden kwam te verkeeren. Volgens tabel I waren in Maart 1934 1370 klippers met tezamen 211.632 ton en 2750 tjalken met 212.116 ton, dus tezamen 4120 schepen met tezamen 423.748 ton tegen 3523 motorboten met 307.645 ton aanwezig. Neemt men de Particuliere Schipperij tabel VI in oogenschouw, dan ziet men, dat tegenover 1164 klippers met 186.872 ton en 2012 tjalken met 168.071 ton, dus tezamen 3176 zeilschepen met 354.943 ton, 1167 motorboten met 136.175 ton staan. Er was dus een zeer groote groep schippers met schepen, welke men als verouderd kan beschouwen, ook al was een deel van deze zeilschepen later van motoren voorzien.

De Commissie Warner, aan wie een onderzoek naar den economischen toestand der binnenschipperij, waaronder verstaan werd het bedrijf van den particulieren binnenschipper, was opgedragen, was waarschijnlijk met het oog daarop, zooals onder meer bij de behandeling van het wetsontwerp van de evenredige vrachtverdeeling in de Staten-Generaal werd opgemerkt, zeer eenzijdig samengesteld. Behalve de heer Warner en twee ambtenaren zaten er in vier bestuursleden van schippersverenigingen. Niettegenstaande zij met een regeling voor den dag kwam, welke het bedrijf van de geheele binnenscheepvaart omvatte en derhalve ook de reederijen betrof, waren deze daarin niet vertegenwoordigd en werden ook niet gehoord. Een en ander had het gevolg, dat bij het maken van de regeling voor de Evenredige Vrachtverdeeling zeer sterk werd uitgegaan van steun aan de eigenaren van verouderde schepen. Zoo werd bij de algemeene beschouwingen van de Tweede Kamer opgemerkt „dat de eigenlijke oorzaken van den slechten toestand in het schippersbedrijf buiten de crisis liggen. De toestand was reeds meer dan 10 jaar geleden zeer slecht. Ook toen waren de meeste schippers aan den rand van de armoede.” Dit kon niet slaan op de motorschippers en eigenaren van sleepschepen. Men schoor te veel alles over een kam!

Opmerkelijk is ook, dat bij deze gelegenheid de opmerking werd gemaakt, „dat velen, die sedert lang geen werk meer hadden, thans ook weer eens aan de beurt zullen komen, achtten wij van groote zedelijke waarde”. Men vergat daarbij, dat dit bereikt zou worden, doordat anderen, die tot nu toe gevaren hadden, de gelegenheid daartoe ontnomen werd.

In hoeverre er ook te veel motorschepen zijn gebouwd, is moeilijk te beantwoorden. Zeker is men met het verlenen van credit te gemakkelijk geweest, zoodat schippers, die zelf bijna niets erin staken, gelegenheid kregen nieuwe schepen te bouwen. Men bouwde echter, omdat er in dien tijd met deze schepen viel te verdienen. Had men de inzinking, die in het bedrijfsleven zou komen, voorzien, zoo zou men zeker minder aangebouwd hebben, maar dit geldt immers voor de geheele uitbreiding van het productie- en het verkeersapparaat.

De heer Tissot van Patot staat minder sympathiek tegenover de ontheffing van vaargelden. In beginsel zou ik ook tegen een redelijke betaling van overheidslasten door de binnenscheepvaart geen bezwaar hebben.

In ieder geval zouden echter de thans geheel willekeurig geheven overheidslasten vervangen moeten worden door meer uniforme lasten, die op de geheele binnenscheepvaart gelijkmatig drukken. Natuurlijk zou alleen moeten worden vergoed dat gedeelte van de kosten der waterwegen, dat aan de scheepvaart ten goede komt en dus geen ander belang als bijv. de afwatering van in de nabijheid gelegen gronden dient. Dergelijke lasten zouden echter van een gezonde binnenscheepvaart geheven kunnen worden. De

door en door zieke binnenvaart vermag die thans niet te dragen.

De heer Tissot van Patot zou liever de binnenscheepvaart-verhoudingen gelijktijdig met die van het geheele verkeer regelen. Al zou dit in principe wel aanbevelenswaardig zijn, zoo meen ik, dat, waar de nood van de binnenvaart zoo hoog gestegen is, daarop — te meer waar men op dit gebied reeds van dit principe is afgeweken — niet kan en mag worden gewacht. Ik vrees toch, dat het nog betrekkelijk lang zal duren, eer, nadat de betrekkelijk laat benoemde Staatscommissie-de Vries hare denkbeelden over deze zeer ingewikkelde materie geuit zal hebben, overeenstemming in zake de regeling van het algemeene verkeersvraagstuk zal zijn verkregen. Daarenboven meen ik, dat de door mij genoemde maatregelen genomen kunnen worden, zonder op deze algemeene regeling te zeer invloed uit te oefenen.

Tenslotte merk ik op, dat ik in mijn vorig artikel mij onjuist heb uitgedrukt door te spreken over de bestaande controle op stoommachines. Ik bedoelde daarmede, de Rijkscontrole over het stoomvezen, welke alleen betreft de stoomketels en de onder den druk komende stoomvaten, zooals evaporators. De eigenlijke stoommachines vallen geheel buiten de Rijkscontrole.

Mr. W. C. MEES.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Das neue Devisenrecht door Flad-Berghold-Fabricius. (Mannheim-Berlijn-Leipzig 1935; Deutsches Druck- und Verlagshaus G.m.b.H. Prijs R.M. 17.—).

Dit werk brengt een verzameling en beknopt commentaar van alle voorschriften op het gebied van het Duitsche deviezenrecht.

De „Notverordnung” van 19 Aug. 1931, waarbij het verkrijgen van en de beschikking over deviezen en buitenlandsche waardepapieren van de goedkeuring der Devisenstellen afhankelijk werd gemaakt, blijkt het begin te zijn geweest van een serie wetten, verordeningen en maatregelen, welke allengs zijn uitgegroeid tot een labyrinth, waarin zonder behoorlijke voorlichting moeilijk de weg is te vinden.

Niettemin is het van het grootste belang om dezen weg te kennen voor iedereen, welke zoodanige relaties met Duitschland onderhoudt, dat hij van Duitsche debiteuren betalingen heeft ontvangen. Met recht kunnen de schrijvers in het voorwoord dan ook de meening uitspreken, dat dit rechtsgebied zoowel voor de Duitsche als voor de buitenlandsche volkshuishouding van buitengewone betekenis is. Een werk, dat een wegwijzer bedoelt te zijn in deze ingewikkelde materie, moet dan ook van groot nut worden geacht, vooral wanneer dit werk is geschreven door drie deskundigen van het Reichswirtschaftsministerium en de Reichsstelle für Devisenbewirtschaftung, wier dagelijksche arbeid reeds sedert jaren bestaat in toepassing van de hier bedoelde rechtsregels en die beter dan wie ook op de hoogte moeten zijn van de juiste interpretatie dier voorschriften.

De schrijvers stellen voorop, dat het in hun bedoeling heeft gelegen om het deviezenrecht ook begrijpelijk te maken voor den niet-jurist, en naar onze meening zijn zij daarin volkomen geslaagd. Het eerste deel behandelt de beide basiswetten, die van 4 Februari 1935 over de Devisenbewirtschaftung en die van 9 Juni 1933 over betalingsverplichtingen tegenover het buitenland. In een zeer belangrijk tweede deel worden dan de grondslagen en richtlijnen van de Devisenbewirtschaftung besproken, het derde gedeelte behandelt de overige wetten en verordeningen, terwijl het laatste deel zeer practische en bruikbare overzichten en opstellingen geeft.

Een woord van dank mag den schrijvers zeker worden gebracht voor de hulp, die hun werk biedt om onder de tegenwoordige abnormale omstandigheden het betalingsverkeer met Duitschland toch zoo glad mogelijk te doen verlopen.

V.

ONTVANGEN BOEKEN.

De toekomst onzer monetaire politiek door Prof. Mr. P. Lieftinck. (Groningen 1935; J. B. Wolters Uitgevers Mij. Prijs f 0.75).

Na eerst in het kort de oorzaken van het gebrekkige functionneeren van den gouden standaard na den oorlog geanalyseerd te hebben, verdedigt de schrijver de stelling, dat indien de gouden standaard aan het voeren van een actieve herstellpolitiek in den weg zou staan, het opgeven van dezen standaard niet verwerpelijk is. Schrijver bestrijdt de meening, dat een devaluatie op zichzelf het herstel in ons land zou bevorderen.

Aanpassen! Maar Hoe? door Prof. Dr. N. J. Polak. Uitgave van de Nederlandsche Vereeniging voor Waardevast geld. (Haarlem 1935; De Erven F. Bohm. Prijs f 0.30).

In dit populaire geschrift over dit actueele onderwerp wijst de schrijver erop, dat de ontvangsten niet meer aan de uitgaven van den Staat kunnen worden aangepast, dat de Staatsuitgaven slechts weinig zijn verminderd; dat ook in het particuliere bedrijf de kosten met steeds grooter moeilijkheden bij de opbrengsten kunnen worden aangepast en dat zodoende het bedrijfsleven al meer ineen-schrompelt. Daarom is devaluatie noodzakelijk, hoewel hierdoor niet opeens alle moeilijkheden uit den weg worden geruimd.

Geistesgeschichte der deutschen Sparkassen door Dr. Albrecht Sommer. (Berlijn 1935; Carl Heymanns Verlag. Prijs R.M. 3.80).

Na in „Sparkassen und Konjunktur“ het conjunctureele verloop van het Duitsche spaarbankwezen te hebben nagegaan, wijdt schrijver deze beschouwingen aan de ontwikkeling van het wezen der spaarbanken in Duitschland. In hoeverre de Staat op de wording van de spaarbanken van invloed is geweest wordt vanaf den tijd van het mercantilisme tot den wereldoorlog onderzocht. In verband met de relatie, die ook den laatsten tijd weer tot uiting is gekomen tusschen beiden, is dit een zeer interessante uiteenzetting.

Der Sparkassenvorstand door Dr. Heinz Marquardt en Johannes Perdelwitz. (Berlijn 1935; Carl Heymanns Verlag. Prijs geb. R.M. 3.90).

Dit boek is bedoeld als leidraad voor bestuurders van Duitsche spaarbanken. Alle regelingen, welke tot midden Januari 1935 van kracht werden, zijn behandeld. Het is in zekeren zin een voortzetting en aanvulling van het tot Maart 1933 bijgewerkte boek van dezelfde schrijvers: „Das preussische Sparkassenrecht.“

Zauber der Planwirtschaft. Wer taugt zum Wirtschaften? Unternehmer oder Behörde door Emil Bardey. (Stuttgart en Weenen z.j.; Verlag für Wirtschaft und Verkehr. Prijs R.M. 3.90).

De schrijver is sterk gekant tegen de pogingen van degenen, die in plaats van eigen persoonlijkheid en eigen risico op het spel te zetten, vragen om steun en bijstand van den Staat en zodoende den Staat met een verantwoordelijkheid belasten, welke deze in het geheel niet kan dragen.

De schrijver heft echter in het geheel geen lofzang aan op het liberalisme; hij bespreekt uitvoerig de schadelijke gevolgen en de nadeelen van het vrije bedrijfsleven in den door het liberalistisch principe te ver doorgevoerden vorm, anderzijds wijst hij echter tevens op de zegenrijke gevolgen, welke de gezonde kern van het principe van het vrije bedrijfsleven voor de gemeenschap heeft.

Het oplossen van de economische crisis en het tot stand brengen van een nieuwe economische opleving is tenslotte slechts mogelijk, wanneer men het principe van de vrije maatschappij onvervalscht weder invoert, d.w.z. de liberalistische uitwassen door de leiding van den Staat afschaft evenals de te groote (Marxistische) besnoeiing van het particulier initiatief door den Staat.

De massafiliaalonderneming door Ir. K. F. Mallée. (Amsterdam 1935; H. J. Paris. Prijs ingen. f 2.65, geb. f 3.25).

De schrijver toont aan, dat de ontwikkeling in de richting van de massa-filiaalondernemingen niet geforceerd of ongezond, maar volkomen logisch was, omdat hiermede een hogere trap van goederendistributie bereikt is. Het massa-filiaalbedrijf concurreert niet alleen, maar schept ook nieuwe behoeften.

De laatste „heerlijkheid“ der Heerlijke Jachtrechten door Mr. H. van Haastert. (s-Hertogenbosch z.j.; N.V. Zuid-Nederlandsche Drukkerij).

De groei van den buitenlandschen handel en scheepvaart van Japan sedert het jaar 1900 en enkele beschouwingen naar aanleiding daarvan door Dr. J. E. Nieuwenhuis. (Wageningen 1935; H. Veenman & Zonen. Prijs f 2.25).

Dit werk beoogt door middel van een statistisch onderzoek dezen groei nader te belichten. Bijzondere aandacht werd geschonken aan de beteekenis van den Japanschen buitenlandschen handel en scheepvaart voor de Europeesche en Aziatische landen.

Nieuwe mensen in Moskou door Mr. J. Huijts. (Rotterdam 1935; W. L. & J. Brusse, N.V. Prijs f 2.50 ingen., f 3.— geb.).

Uit de inleiding blijkt, dat dit boek geen reisbeschrijving is, al is het geschreven naar aanleiding van een reis. Veeleer is het een poging om door de doorsnee door den tijd, die op reis aanschouwelijk wordt, het perspectief eener sociale ontwikkeling te winnen, dat bepaald wordt door het in de geschiedenis gegevene, de tijd, welke de ontwikkeling doorloopt, en de doelstelling, waarop zij in haar voortdurende transformatie gericht blijft.

De noodzakelijkheid van ordening der productie door Dr. F. M. Wibaut. (Amsterdam 1935; N.V. De Arbeiderspers. Prijs f 0.15).

Een samenvatting van het boek van Dr. Wibaut „Ordening der Wereldproductie“, dat in 1934 is verschenen.

Ordening gezien door den bril van een alleen-durver. (Rotterdam 1935; Nijgh & Van Ditmar N.V.).

Een pleidooi tegen de ordeningsgedachte, waarin met allerlei voorbeelden de nadeelen van overheidsbemoeiing worden geschetst.

De sociaal-economische geschiedenis in haar verhouding tot economie, sociologie en politieke geschiedenis door Dr. J. G. van Dillen, Privaat-docent in de economische geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. (Groningen, Batavia z.j. P. Noordhoff N.V. Prijs f 0.90).

Grafische voorstellingen in het handelsrekenen door F. A. Blömer, G. W. Comello en J. H. A. Krediet. (Groningen, Batavia 1935; P. Noordhoff N.V. Prijs f 2.90, geb. f 3.25).

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.

Uit. Augustus 1935 (in Guldens).

Afdeling Ia Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1935 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t. m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Benaming der middelen	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de kohieren afgeschreven	
Grondbelast. a)	10.010.839	13.788	9.997.051	9.740.255
Inkomst.bel. b)	45.908.334	1.100.906	44.807.428	42.682.520
Vermogensbel. c)	12.404.825	98.798	12.306.027	12.561.254
Verdedig.bel. I	7.236.971	75.403	7.161.567	7.831.318
Bel. v. d. doode hd.	1.159.258	3.630	1.155.628	—
Totalen . .	76.720.227	1.292.525	75.427.701	72.815.347

a) $\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.

b) Hoofdsom + procenten³⁾ c) Hoofdsom + procenten⁴⁾.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936 en $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1934/1935.

²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1934/1935 en $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1933/1934.

³⁾ Ten behoeve van het belastingdienstjaar 1934/1935 werden 20, ten behoeve van het belastingdienstjaar 1935/1936 worden 60—78 procenten geheven.

⁴⁾ Ten behoeve van het belastingdienstjaar 1934/1935 werden 55, ten behoeve van het belastingdienstjaar 1935/1936 worden 75 procenten geheven.

Afdeeling Ib Overige middelen.	Aug. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeen- komstige periode 1934
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmel.	1.088.137	9.269.096	10.035.737
Rechten op den invoer	7.359.354	57.409.269	50.843.639
Statistiekrecht	141.202	1.049.643	1.191.230
Accijns op zout	176.508	1.444.714	1.324.822
Accijns op geslacht	445.102	3.576.775	4.306.141
Accijns op wijn	56.031	1.429.848	1.529.469
Accijns op gedistill.	2.527.016	18.478.287	19.714.241
Accijns op bier	814.129	5.490.998	7.060.023
Accijns op suiker	4.661.319	34.722.683	33.949.545
Accijns op tabak	2.674.243	23.381.479	20.208.395
Bel. op gouden en zilverw.	34.848	314.969	334.424
Omzetbelasting	5.662.001	39.314.112	31.990.215
Couponbelasting	549.389	3.784.451	2.732.152
Recht. en boeten v. zegel	1.136.463 ¹⁾	11.286.026	11.751.066
Recht. en boet. v. registr.	598.055	7.434.426	7.632.430
Recht. en boet. v. succes- sie, v. overgang bij over- lijden en v. schenking	2.667.066	23.234.014	22.430.822
Opbrengst d. loodsgelden	236.118	1.982.493	2.508.149
Totalen	30.826.981	243.603.283	229.542.500

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnairs in effecten, enz. f 189.698 (Beursbel.; ²⁾ Id. f 2.202.337.

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1934.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere op- brengst over het tijdvak van 1 Jan. 1934 tot en met de maand Aug. 1935
Grondbelasting. ($\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 opcenten op de hoofdsom der gebouw- de eigendommen.)	9.735.000	9.722.455
Inkomstenbelasting (hoofdsom + 20 opcenten).	54.880.000 *)	60.763.118
Vermogensbelasting (hoofdsom + 55 opcenten).	17.515.000 *)	17.855.728
Verdedigingsbel. I	11.700.000	9.182.148
Belasting v. d. doode hand	3.000.000	1.284.247
Divid.- en tantiëmelbelasting.	12.240.000	13.192.622
Rechten op den invoer	86.462.500 *)	82.190.127
Statistiekrecht	1.800.000	1.768.807
Accijns op zout	2.300.000	2.122.326
Accijns op geslacht	6.500.000	6.195.266
Accijns op wijn	2.340.000	2.718.588
Accijns op 't gedistilleerd	33.000.000	30.344.425
Accijns op bier	11.815.000	10.201.836
Accijns op suiker	62.200.000	52.923.980
Accijns op tabak	31.000.000	31.341.348
Belast. op gouden en zilverw.	600.000	497.374
Omzetbelasting	81.500.000	54.416.670
Couponbelasting	5.400.000 *)	4.116.856
Rechten en boeten van zegel	15.860.000	17.509.253
Rechten en boeten v. registr.	10.000.000	11.302.456
Rechten en boeten v. succes- sie, v. overgang bij overlij- den en v. schenking	30.400.000	34.840.211
Opbrengst der loodsgelden	3.500.000	3.629.940
Totalen	493.747.500	458.119.781

*) Nader gewijzigd ingevolge de wet van 27 December 1934 (Stbl. No. 683) houdende wijziging van de Middelenwet van het dienstjaar 1934.

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN
HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1935/1936.

	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand Aug. 1935
Grondbelasting (veertig ten hon- derd van de hoofdsom)	9.840.000	9.944.144
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	20.500.000	21.687.704
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig opcenten op de hoofd- som)	13.525.000	6.750.641
Vermogensbelasting (twintig op- centen op de hoofdsom)	2.260.000	1.113.705
Inkomstenbelasting (tien opcen- ten op de hoofdsom)	5.100.000	2.300.221
Totaal	51.225.000	41.796.415

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	1.385.253	15.827.989	10.849.163
Motorrijtuigenbelasting	1.385.253	15.827.989	10.849.163
Rijwielbelasting	3.694.520	7.436.010	7.256.365
Totaal	5.079.773	23.263.999	18.105.528

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1934/1935 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Aug. 1935	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1933/34 tot en met de zelfde maand van 1934
Gemeente.f.belast. . .	55.549.103	59.872.907
Tijd. opc. o. d. gem.f.b.	21.030.072	22.924.100
Opc. verm. t. get. v. 50	5.481.741	5.791.921
Tijd. opc. o. d. verm.b.	3.289.045	3.475.152

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUIN-
KOLEN- EN ZOUTMIJNEN

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Aug. 1935	Jan./Aug. 1935	Jan./Aug. 1934
Prod. Steenkolen in tonnen	972.984	7.838.625	8.167.709
Aantal normale werkdagen	22 ¹⁾	185	204

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

Netto-productie in tonnen..	9.899 ²⁾	68.310	77.981 ³⁾
Aantal normale werkdagen	13	114	149

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

Aantal normale werkdagen	Gezamenl. Steenkolen- mijnen	Bruin- kolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
Afgeleverd:			
Geraff. zout ..... (ton)	6.035	45.928	11.932 ³⁾
Industriezout ..... („)			
Afvalzout ..... („)			
Aantal normale werkdagen	27	205	51 ³⁾

Aantal arbeiders.	Gezamenl. Steenkolen- mijnen	Bruin- kolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 September 1935	{ 10.132 ⁴⁾ 19.002 ⁵⁾	72	258
1 September 1934	{ 10.286 ⁴⁾ 20.363 ⁵⁾	86	—

¹⁾ Wilhelmina, Emma, Hendrik en Maurits; ²⁾ Domaniale Mijn en Laura en Julia; ³⁾ 19 Willem-Sophia; ⁴⁾ 18 Oranje-Nassaumijnen. ⁵⁾ 7157 ton ruwe bruinkool en 2.742 ton bruinkoolbriketten. ⁶⁾ Januari en Mei. ⁷⁾ Bovengronds. ⁸⁾ Incl. 1.904 arbeiders in de nevenbedrijven. ⁹⁾ Ondergronds. ¹⁰⁾ Incl. 1.990 arbeiders in de nevenbedrijven.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	15/21 Sept. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	15/21 Sept. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	15.231	638.495	990.587	500	14.342	28.355	652.837	1.018.942
Rogge	3.524	155.928	314.580	—	701	15.257	156.629	329.837
Boekweit	—	15.098	16.885	—	—	—	15.098	16.885
Mais	17.065	563.366	686.930	—	89.211	158.453	652.577	845.383
Gerat	8.361	222.308	284.125	—	23.523	39.075	245.831	323.200
Haver	5.522	106.322	91.923	—	1.660	3.195	107.982	95.118
Lijnzaad	3.420	137.635	164.511	7.678	265.587	172.582	403.222	337.093
Lijnkoek	750	34.065	55.499	—	—	25	34.065	55.524
Tarwemeel	90	13.934	14.893	17	4.404	2.183	18.338	17.076
Andere meelsoorten	535	21.038	42.761	22	2.348	5.352	23.386	48.113

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk. { Disc. Wissels. 6 17 Sept. '35	Lissabon .... 5 13 Dec. '34
{ Bel. Binn. Eff. 6 17 Sept. '35	Londen ..... 2 30 Juni '32
{ Vrsch. in R.C. 6 17 Sept. '35	Madrid ..... 5 9 Juli '35
Athene ..... 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1 Feb. '34
Batavia ..... 4 1 Juli '35	Oslo ..... 3 22 Mei '33
Belgrado ..... 5 1 Febr. '35	Parijs ..... 3 8 Aug. '35
Berlijn ..... 4 22 Sept. '32	Praag ..... 3 25 Jan. '33
Boekarest. .... 4 28 Aug. '35	Pretoria ..... 3 15 Mei '33
Brussel ..... 2 16 Mei '35	Rome ..... 5 9 Sept. '35
Budapest ..... 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1 Dec. '33
Calcutta ..... 3 16 Febr. '33	Tokio ..... 3 65 2 Juli '33
Dantzig ..... 6 1 Mei '35	Weenen ..... 3 10 Juli '35
Helsingfors .. 4 3 Dec. '34	Warschau. ... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen .... 3 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk. 2 3 Mei '35

OPEN MARKT.

	1935				1934	1933	1914
	21 Sept.	16/21 Sept.	9/14 Sept.	2/7 Sept.	17/22 Sept.	18/23 Sept.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i> Partic. disc. Prolong.	5 7/8-6 6 1/2	5 3/4-6 5 3/4-6 1/2	4 3/4-5 1/4 4 1/2-5 1/4	5 5 1/2	1/2 1	9/16-3/4 1	3 1/8-3 1/16 2 1/4-3 1/4
<i>Londen</i> Daggeld... Partic. disc.	1/2-1 9/16	1/2-1 9/16	1/2-1 9/16-5/8	1/2-1 9/16-5/8	1/2-1 5/8-11/16	1/4-1 3/8-7/16	1 1/4-2 4 1/4-3 1/4
<i>Berlijn</i> Daggeld... Maandgeld Part. disc. Warennw...	3-1/4 2 3/4-3 1/4 3 4-1/2	3-1/4 2 3/4-3 1/4 3 4-1/2	3-1/2 2 1/4-3 1/4 3 4-1/2	3-1/2 2 1/4-3 1/4 3 4-1/2	4-5 1/4 4 1/2-6 3 7/8 4-1/2	4 1/4-5 1/2 4 1/2-6 3 7/8 4-1/2	— 2 1/8-1 1/2 — —
<i>New York</i> Daggeld 1) Partic. disc.	1/4 5/16	1/4 5/16	1/4 5/16	1/4 5/16	1 5/16-3/8	1/2 3/4	1 3/4-2 1/2 —

1) Koers van 20 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
17 Sept. 1935	1.48 3/16	7.32 1/4	59.65	9.76 5/8	25.03 1/2	100 5/8
18 " 1935	1.48 1/8	7.31 1/8	59.65	9.76 1/4	25.00	100 1/4
19 " 1935	1.48 3/8	7.28 3/8	59.55	9.74 1/4	24.95	100 1/4
20 " 1935	1.48 5/8	7.27 1/2	59.45	9.73 3/8	24.93	100 3/8
21 " 1935	1.48 7/8	7.26 5/8	59.45	9.73 1/2	24.94	100 5/8
23 " 1935	1.48 15/16	7.26 1/2	59.50	9.75	25.01	100 15/16
Laagste d.w ¹)	1.47 1/2	7.25 1/4	59.30	9.72	24.87 1/2	100
Hoogste d.w ¹)	1.48 3/8	7.32 1/4	59.75	9.77 1/2	25.10	100 5/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
17 Sept. 1935	48.15	—	6.15	1.20	12.09 1/2	20.24
18 " 1935	48.06	—	6.11	1.20	12.08	20.22 1/2
19 " 1935	47.95	—	6.11	1.20	12.05	20.20
20 " 1935	47.98	—	6.11	1.20	12.05	20.20
21 " 1935	48.—	—	6.12	1.20	—	—
23 " 1935	48.10	—	6.12 1/2	1.20	12.03	20.20
Laagste d.w ¹)	47.90	—	6.07 1/2	1.15	11.97 1/2	20.10
Hoogste d.w ¹)	48.20	28.—	6.17 1/2	1.25	12.15	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't lste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
17 Sept. 1935	4.93 3/8	6.59	40.24 3/4	67.50
18 " 1935	4.93 1/8	6.59 1/4	40.26	67.62
19 " 1935	4.91 1/2	6.58 3/8	40.25	67.64
20 " 1935	4.91 1/8	6.58 5/8	40.21	67.73
21 " 1935	4.91 3/8	6.58 1/4	40.24	67.68
23 " 1935	4.91 1/8	6.59 1/4	40.25	67.59
24 Sept. 1934	4.98 3/8	6.64	40.40	68.62
Muntpariteit ..	4.86	3.90 3/8	23.81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	7 Sept. 1935	14 Sept. 1935	16/21 Sept. 1935 Laagste	21 Sept. 1935 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	513	517	517	517
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ...	Pen. p. £	16 3/8	16 3/8	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	18.45	18.35	17.40	18.40
Calcutte	Sh. p. rup.	1/6 1/8	1/6 1/8	1/6 1/32	1/6 1/8
Constantin ..	Piast. p. £	614	613	612	613
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/05 3/32	2/01 3/32	2/0 1/2	2/0 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/8	1/2 1/8	1/2	1/2 1/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 1/8	110 3/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18
Montevideo 2)	d. per £	19 3/4	19 3/4	19 1/2	20 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.94 1/4	4.96 3/8	4.95 3/8	4.99 1/2
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	2 1/16	2 3/8	2 1/16	2 1/16
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/6 1/8	1/6 1/8	1/6	1/7 3/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 3/32	2/3 15/16	2/4 3/32
Valparaiso 4).	\$ per £	119	118	118	119
Warschau ..	Zl. p. £	26 3/16	26 1/4	25 3/8	26 1/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen; 5 Sept. 17.04; 11 Sept. 17.03. 2) Offic. not. 5 Sept. 39 1/2; 14 Sept. 39 1/2; 16 Sept. 39 1/2; 20 Sept. 39 1/2. 3) Id. 11 Mrt. 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 August laatste "export" notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

17 Sept. 1935..	29 3/16	N.York 2)	65 3/8	17 Sept. 1935....	Londen
18 " 1935..	29 1/16	65 3/8	18 " 1935....	140/11	
19 " 1935..	29 1/16	65 3/8	19 " 1935....	141/-	
20 " 1935..	29 1/16	65 3/8	20 " 1935....	141/4	
21 " 1935..	29 1/8	65 3/8	21 " 1935....	141/5	
23 " 1935..	29 1/16	65 3/8	23 " 1935....	141/8	
24 Sept. 1934..	21 15/16	49 3/8	24 Sept. 1934....	140/11	
27 Juli 1914..	24 15/16	59	27 Juli 1914....	84/10 3/4	

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	7 Sept. 1935	14 Sept. 1935
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 92.450,46	f 66.513,21
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Vorsch. op ult. Aug. (resp. Juli) 1935 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	" 4.968.163,98	" 7.680.072,61
Voorshotten aan Ned.-Indië	" 121.254.976,92	" 121.907.272,08
Idem aan Suriname	" 12.680.466,48	" 12.684.516,40
Idem aan Curaçao	" 1.212.485,22	" 1.192.689,14
Kasvord.weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 121.200.269,61	" 122.181.310,68
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	" 36.168.538,42	" 40.684.628,42
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 32.160.324,83	" 30.138.169,33
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)	" 31.299.835,28	" 32.619.835,28
Verplichtingen		
Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 5.339.039,37	f 2.395.460,27
Schatkistpromessen in omloop	" 386.810.000,—	" 386.795.000,—
w.v. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Zilverbons in omloop	" 151.850.000,—	" 153.050.000,—
Schuld op ult. Aug. (resp. Juli) 1935 a. de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	" 10.000.000,—	" 10.000.000,—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	" 1.215.306,—	" 1.214.476,50
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1)	" 5.339.039,37	" 2.395.460,27
Id. aan diverse Staatsbedrijven 1)	" 386.810.000,—	" 386.795.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	" 151.850.000,—	" 153.050.000,—
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" 10.000.000,—	" 10.000.000,—

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	14 Sept. 1935	21 Sept. 1935
Saldo Javasche Bank	f 3.263.000,—	f 1.278.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst Betaalmiddelen in 's Lands kas	" 345.000,—	" 572.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot's Rijks kas e.a. Rijksinstell. Schatkistpromessen	" 121.907.000,—	" 116.526.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarpbank. Voorshot van de Javasche Bank ...	" 226.000,—	" 226.000,—
	" 573.000,—	" 555.000,—

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voorshotten aan de kolonie	Disconto's	Diverse rekeningen 1)	Diverse rekeningen 2)
1 Augustus 1935	4.538	4.402	40 3/8	64	606	175
1 Juli 1935	4.544	4.404	16	64	573	203
1 Juni 1935	4.541	4.387	115	64	510	253
1 Mei 1935	4.441	4.353	150	64	493	205
1 Augustus 1934	4.525	4.554	65	95	515	58

1) Sluïtp. der activa. 2) Sluïtp. der passiva. 3) Schuld aan de kolonie.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, Zilver). Includes monthly data from 1925 to 1935.

6 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64½ K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 2) 20 Sept.

BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN

Table with columns for VURENHOUT, STEENEN, CACAO, COPRA, KOFFIE, RUBBER, SUIKER, THEE, and INDECIJFER. Includes monthly data from 1925 to 1935.

v.B. Alle Pondennoteeringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteeringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 September 1935.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	55.460.396,15		
sels, Prom.,	Bijbnk. „	4.117.222,61		
enz. in disc.	Ag.sch. „	4.417.760,77	f	63.995.379,53
Papier o. h. Buitenl. in disconto				—
Idem eigen portef.	f	1.074.500,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				1.074.500,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	129.745.932,34 ¹⁾		
	Bijbnk. „	10.025.392,24		
	Ag.sch. „	41.960.521,61		
	f	181.731.846,19		
Op Effecten	f	175.259.685,39 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.		6.472.160,80		181.731.846,19 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				—
Munt, Goud	f	129.096.735,—		
Muntmat., Goud		412.813.987,44		
	f	541.910.722,44		
Munt, Zilver, enz.		21.787.370,81		
Muntmat., Zilver		—		563.698.093,25 ¹⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds				39.583.358,95
Gebouwen en Meub. der Bank				4.600.000,—
Diverse rekeningen				4.832.550,19
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)				15.486.148,55
	f			875.001.876,66
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		4.049.884,01		
Bijzondere reserve		5.675.000,—		
Pensioenfonds		9.956.761,37		
Bankbiljetten in omloop		786.073.765,—		
Bankassignatiën in omloop		65.042,91		
Rek.-Cour. { Uet Rijk	f	11.659.812,67		
saldo's: { Anderen		34.395.966,96		46.055.779,63
Diverse rekeningen				3.125.643,74
	f			875.001.876,66
Beschikbaar metaalsaldo	f	231.874.191,45		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is				579.685.480,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht				10.000.000,—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)			f	71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland				43.726.996,19

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
23 Sept. '35	129097	412.814	786.074	46.121	231.874	68
16 „ '35	127596	435.344	792.727	43.500	251.258	70
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
23 Sept. 1935	63.995	10.000	181.732	1.074	4.833
16 „ 1935	57.538	10.000	170.726	1.074	5.167
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
21 Sep. '35 ²⁾	106.230		163.440	19.970	32.866
14 „ '35 ²⁾	107.960		167.870	22.210	31.928
24 Aug. 1935	85.017	23.150	164.715	20.882	33.927
17 „ 1935	88.516	22.621	167.743	23.018	34.833
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
21 Sep. '35 ²⁾	2.260	76.290		10.210	58
14 „ '35 ²⁾	2.180	81.000		10.510	57
24 Aug. 1935	1.826	11.215	55.549	11.168	58
17 „ 1935	1.966	11.491	56.989	11.474	58
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
18 Sept. 1935	194.315	398.150	55.328	11.853	14.160
11 „ 1935	194.227	400.256	53.146	12.419	12.232
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
18 Sept. '35	83.160	17.465	92.019	37.581	56.166	38,1
11 „ '35	84.550	16.036	91.036	37.843	53.971	37,2
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
13 Sept. '35	71.996	712	8	7.914	1.229	4.592	3.200
6 „ '35	72.057	710	8	8.099	1.229	4.799	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
13 Sept. '35	5.800	2.478	81.524	104	3.005	10.452
6 „ '35	5.800	2.552	81.994	116	3.004	10.487
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
14 Sept. 1935	94,8	29,6	5,4	3.763,2	33,0
7 „ 1935	94,8	29,6	5,3	3.746,1	38,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
14 Sept. 1935	342,0	687,5	3.855,5	782,4	242,0
7 „ 1935	340,8	684,0	3.881,4	695,6	240,6
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 14, 7 Sept., resp. 21, 25 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
19 Sept. 1935	3.413	57	1.339	118	162	40	4.113	22	987	
12 „ 1935	3.413	54	1.345	124	162	40	4.142	19	969	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash” ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
4 Sept. '35	6.501,7	6.481,6	206,4	10,7	4,7
28 Aug. '35	6.502,6	6.482,2	227,1	9,4	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
4 Sept. '35	2.430,2	3.413,9	5.524,4	144,7	75,0	—
28 Aug. '35	2.430,3	3.352,1	5.608,9	140,7	75,1	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
28 Aug. '35	—	7.345	11.188	4.129	20.857	4.387
21 „ '35	—	7.417	11.150	4.080	20.719	4.398

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.